

ספר פסק בית דין

אוסף תקנות, גזירות ופסקי בית דין, אשר
גדרו רבותינו גדולי הדורות שלפנינו,
זכר צדיקים וקדושים לברכה

בו מובא דברי פסק בית דין אשר נעשה
באסיפת הגאונים הצדיקים הרבנים
בשנת תרכ"ו מוסכם ומוסמך מכל
בתי דינים מארבע ארצות, מרבותינו
שבא"י, ורבותינו שבגולה
ענינים המסתעפים מזה

יוצא לאור על ידי מפעל הזוהר העולמי בעיר
הקודש בית שמש תובכ"א
חודש כסליו תשע"ב

- א. הקדמה.....ג
- ב. פסק דין מיותר מע"א זקני הדור בשנת תרכ"ו בעיר מיהאלאוויטץ בענין מנהגי בהכנ"ס ולימודים זרים.....ה
- ג. חתימת הרבנים הגאונים הצדיקים גדולי הדור על הפסק דין.....יא
- ד. אזהרה.....טו
- ה. מספר לב העיברי אודות פסק בית דין הנ"ל.....טז
- ו. דברי פסק דין הנ"ל אשר הדפים בה"מ ספר לב העיברי בא"י עם הסכמת כל בתי דינים שבא"י.....יח
- ז. שתי תשובות משו"ת מהר"ם שיק בענין הפסק בית דין הנ"לנ
- ח. מספר שו"ת דברי מלכאל בענין מחיצות בבהכנ"ס.....נט
- ט. תשובת כ"ק הגה"ק מסאטמאר בענין מחיצות בבהכנ"ס (קטע).....ס
- י. הוראת הנצי"ב מוואלוזין אודות ישיבת וואלוזין.....סב
- יא. אשור הבית דין בעה"ק ירושלים תובב"א.....סג
- יב. תקנות שנעשו ונתקבלו באסיפת ראשי ומנהלי הישיבות עפ"י דעת מרן החפץ חיים ובהסכמת כל הרמ"ם ומנהלי הישיבות בהאסיפה שהיתה בראדן בימי כ"ח-כ"ט תשרי שנת תרצ"א.....סג
- יג. מכתב.....סד

הקדמה

ענין הזה אשר לפנינו אין זה נוגע למרש או לצד אשר בו דררא דממונא וכיוצא כ"א נוגע לכלל בדבר השוה לכל נפש לעשות כמו שכ' א שמע בני מוסר אביך (מה שכ' בתורה ב) ואל תטוש תורת אמך (כנ"י ג עם נמוסיה) ולהחזיק בקבלת אבותינו — בעניני הדת ומנהגיה — ודע כי לעלוקה שתי בנות הב הב (משלי ל') דרך לנהנם הנקרא עלוקה הוא שני דרכים את אשר הוא פושעי ישראל בנופו אשר באים לנהנם ויש להם תקוה כמתני' (עדות פ"ב) י"ב חודש, ושוב כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, אע"פ שחטא ישראל הוא, ומומר לדבר א' אינו מומר לכל התורה, ואין לך דבר העומד בפני תשובה, וזה כאשר הוא חוטא לעצמו, לא כן אשר החטיא את הרבים ומחזיק ידי עוברי עברה על כזה נאמר למען ספות הרוה את הצמאה לא די לו אשר הוא רזה בכל תאות לבו מושך גם זולתו עמו כי חמד רשע מצודי או לא יאבה ה' פלוח לו גו' כי מה לך לשמות זה להיות חבר לאיש משחית, ולהיות כמו שורש פורה ראש ולענה, אין אדם חוטא ולא לו, ונחשב כמו מומר להכעיס כי הוא מסית ע"י הב לצודד זולתו בדרך חטאים, ואין זה כמו מומר לתאכזר אשר לפעמים יצרו אנסו או פרנסתו טורדתו עם ויתעזבו כגוים וגו', וכמו אונס רחמנא פטרי' טו, לא כן על זולתו ע"י הב הב בא אל שוחה עמוקה פי זרות, אשר כל באיה לא ישובו, שאין לו תקומה כמו (ר"ה י"ו), מה גם אשר חותר לו היתירים לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, עד שנכשל במינות או צדוקית ולפקור במדרש חכמים אז אין לו תקנה כי כל האומר כל התורה כולה אמת

- ב. משלי ח. א. ב. זוה"ק פנחס (ריג) א. מוסר אביך דא אורייתא.
ג. ברכות (לה. ב). זוה"ק אחרי (ער. א) אימא דא היא כנסת ישראל דכתיב ואל תטוש תורת אמך. ועי' מש"כ בתורת יחיאל (פרשת וישלח עמוד שי"ג) מוסר אביך הוא תורה שבכתב, ותורת אמך הוא תושבע"ס. ודרכי בני אדם והמתחברים עמהם כבני שפחות לומר ערו עד היסוד לבטל תורת אמך תשבע"ס שהיא כקוצ בעיניהם עם קבלות אבותינו. כי היא חומה, בידעם כשתפול זאת בטל הכל עיי"ש. ד. עי' פסחים (ג. ב) כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני וכו'. ה. עי' (יו. א.) זוה"ק נשא (קכד. א.). ו. עי' שבת (קנב. ב). ז. סנהדרין (צ. א.). ח. שם (מד. א.). ט. חולין (ד. ב.). י. עי' ירושלמי ס"א (פ"א ה"א) אין כל דבר עומד בפני בעלי תשובה. יא. דברים כט. יח"ט. יב. משלי (יב. יב). ועי' תרגום שם. יג. עי' ברכות (לה. ב) חבר לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים. יד. ב"מ (ה. ב). טו. עי' רמב"ם ס"ג מה' תשובה ה"ו. ועי' בית יוסף חדש (דף כז"ח) בגדרי מומר להכעיס ולהאכזר. טז. ב"ק (כח. ב). יז. משלי כב. יד. יח. שם ב. יט. ועי' עי' (ת. א.). יט. אבות (פ"ג מ"א). ועי' רמב"ם ס"ג מה' תשובה

חוץ תג א' כ ה"ז מין (סנהדרין צ"ט), ולא נוכל להכחיש במתני' פ' חלק (שם צ') הקורא בספרים חצונים וכו' ואין בידינו להכחיש דברי הש"ע (או"ח סי' ש"ו) וכן (יו"ד סי' רמ"ו) כי דברים הללו אסורים, ומהם נקראו אלילים ואלקים אחרים וכ"כ בזוהר (משפטים קכ"ד), והם דרכי ע"ז מפי אלי' (תדכ"א פ' י"ז כ"ג כ"ד), ואם חותר אחרי היתר כאשר כידו לעשות גם מעברה מצוה ולטהר שרץ מן התורה בק"ן טעמים סוף כל סוף שרץ טמא הוא ונכשל לא רק בעצמו עי"כ כ"א גם מכשיל — וזאת אומרת הב הב להוסיף לו חטא על פשע, ואין לו תקומה מן העלוקה מן שוחה עמוקה פי זרה, ומה לו לשטות כזה אם הוא עושה כן בעצמו לעצמו באונס מחמת ממון וכיוצא אך אחריות דאחרנא למה לו לפתוח פתח חטאת לאחרים, וכ'נא גם את הבהמה תהרגו מפני שבא לאדם תקלה על ידה כנ, ואם הוא באונס או ברצון עבר ושנה ויצא בשלום לפי דעתו [כי מומין שבסתר אין אדם יודע] יודה לה' חסדו שניצל ויתחרט לתקן עצמו כמה דאפשר, וזה דומה לאשר נכנס ביער מסוכן אשר א' מן האלף לא יצא ממנו בשלום מפני הרוצחים וחיות רעות אשר בו ואם הוא ניצל לא ישלח חברו בתוכו ואין סומכין על הנס כנ, ואל יאמר עוד הב הב למסרם לעלוקה הזאת, ואל יפתוך יצרר לבקש לך זכות רבים בדרך זה כי יצא שכרו בהפסדו לצודד נפשות אחרים לעלוקה אשר ממנה כל (רוב כנל) באיה לא ישובונו גו', כ"א דרך המלך תלך בדרך אשר הלכו בו זקניך ומסרו לנו רבותינו גדר מזה וגדר מזה להגיע עליו בדרך החיים מעולם ועד עולם — ואשר אין לו כח למחות ברבים כמו (שבת נ"ה) עכ"פ ועשית מעקה לנגיד ולא תשים דמים בביתך וגו' כד, ולהיות כל איש שורר בביתו (שם נ"ד:) אם חפץ עוד להעמיד זרעו בחיים לפני ה' אל עולם עם אין פרץ ואין יוצאת וגו' כה, ואחרי כי גברו מים הזדונים עד כמעט נשכחו דרכי אבות ע"כ הדפסנו זה ספר מעשה אבות למען יזכרו ראשונות וידעו כי היה מי שמתרה בהם — אולי נזכה ונחיה ונראה כי יגיע הזמן מן אשר ברוחו פי שנים והשיב לב אבות על בנים כו (להחזירם למוטב) ולב בנים על אבותם כ"ב אמן :

ה"א. כ. ע"י סנהדרין שם. הוץ מדרקוק זה"י פירש"י חסדות ויתירות, וע"י דברי סופרים" ערך הלמים (הלכה ק"ג) אי תנין הוה הלמים. כא. ויקרא כ, טו וע"י תוי"כ שם. כב. סנהדרין (נד, א). כג. מסחים (סד, ב). כד. דברים כב, ה. כה. תהלים קמד, יד. וע"י ברכות (יז, ב). כו. מלאכי ג, כד. וע"י ש"י ברש"י והשיב לב אבות להקב"ה ע"י בנים.

בעזה"ת. פעה"ק ירושלם תובב"א

מעשה אבות

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך
ויגדך זקנך ויאמרו לך. (דברים ל"ג ז')

העתק פסק בית דין מיותר מע"א זקני הדור זיע"א, כאשר
הי' בא הנה סמדינת אונגארן הנעשה שם בשנת תרכ"ו
באסיפת רבנים וגאונים צדיקים וכו' מהטן זיע"א, ונרפס כמה
פעמים שמה כנודע והרבנים הגאונים הצדיקים כתי דינן מפעה"ק
ת"ו וארבע ארצות, זקני הדור חכמי ישראל נוחי נפש זיע"א
מק"ק ספרדים אשכנזים מערבים וכו' קיימו את כל
המעשה הנעשה יותר מן ע"א זקנים הלכו כהלכות גוברין
יהודאין לטובדות דור דור לקיים עלינו ועל זרעינו כל זרע
ישראל עד כי יעמוד הבהן לאורים ותומים בב"א, ונרפס פעה"ק
ת"ו בשנת תרל"ג לפ"ק.

וזה לשונם הקדוש אות באות:

פסק בית דין

תורה אמרה צופה נתתיך לבית ישראל אם רשע בעונו ימות דמו
מידך אבקש אם לא דברת לחזהר אותו מדרכו, וכשלו איש
באחיו דרשו חז"ל איש בעון אחיו ה' במשפט יבוא עם זקני עמו
ושריו אמרו חז"ל על זקנים שלא מיחו בשרים, ואשםם בראשיכם
אשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם, ארור שלא יקום,
כדרשת ירושלמי, למד ולימד קיים ועשה והיה בידו להקים ולא
הרי זה בכלל ארור, ואם כך הזהירה תורה על איש פרטי ועבירה
פרטית עבירה כזאת שגורמה ומביאה לפרצות והריסות התורה
בכללה, וגם שנוגע לרכים מישראל על אחת כו"כ וקו"ח בן בנו של

קו"ח שלא להיות נחבא אל הכלים, ולטמון ידו בצלחת, אלא כל מי שיראת אמת בלבבו יאזור כגבר חלציו וישנם מתניו ויאמר מי לה' ולהורתו אלי. (ויאספו אליו כל בני לוי כמדרש אותם שרצונם באמת ללוות בנים למקום ומי הם המה, האומר עבור אהבת ה' ולעשות עבורו, לאביו ולאמו לא ראתיו, ואחיו לא הכיר, ובניו לא ידע) לחזק בדקיה של תורה ולגדור הריסותי' ככל יעלה עוד פורץ עליהם, ע"כ מצאנו עצמינו מחויבים בדבר זה (כראיהנו בעוה"ר זה זמן זמנים מקרוב באו חרשים, וחרשים עם ישנים, מחבלים כרמים כרם ה' כפרוע פרעות בישראל פרצו ועברו חק יודעים רבינם ומכוונים למרוד בו, ובנו ובונים כמות לעצמם, לנתוש ולהרוס להחליף ולשנות כתבנית דמות בנין בהכנ"ס, ובעשיות מגדל, ובנין בימה, ובמחיצה בין עזרה נשים לאנשים, ובהעמדת חופה, ושינוי כסות ש"ץ, ועם אותן נערים הידועים המנוערים, ובשאר מנהגי בהכנ"ס וניגוני הפלה הנהוגי' בכל הפוצות ישראל מקדם קדמחה) כוונת יצר הרע ומלאכיו ששלחת מלאכי רעים נראה בעליל רק להתדמות ולהתחבר ולהתערב לשאר נימוסי דתות אה"ע ולהחליש ולעקור ר"ל דת יהדות כמו שנראה בעין בכמה מקומות לפני איזה שנים מה היו ועתה איך ירדו עשר מעלות אחורנית (למרות עיני כבודו כלפי שהזהירה תורה בכל אלה בכמה ל"ת ואמרו בחוקותיהם לא תלכו, השמר לך פן תנקש אחריהם, איכה יעברו, ועי"כ קיומה של תורה חלילה היתה כבער, ואחרון הכביר שהנהיגו ביניהם שלא יזכר שם ולשון ישראל עור, אי לעינים עיני שבליים שכך רואות עד היכן הגיע צרעת הממארת ואש הגדולה הזאת בכמה מדינות מה לנו לפורטם ולהזכיר שטם, לבי, לבי, על חלליהם אשר כגן הארץ לפניו, ואחריו מדבר שממה ששרפה ועקרה יסודותיה של תורה והיראה, ועד היכן הגיע גם במדינתנו בכמה מקומות, טעה עד היכן יוכל להגיע) ואין לנו שיוור לעורר ולהתלהב לב ההמון עם ה' רק התורה הזאת ששומעים בדרשה וגם היא חנה ליר יצר הרע ללבשה מלבוש נכרי ולעשות מסיגור קסיגור ר"ל, ואכלה

ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ועי"כ גם רבים מהמון עם
הבשרים נלכדים ברשתם ואומרים לרשע צדיק אתה, כלפי שהזהירה
תורה נגד זה וצותה ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצויינים
שם, ורק דבר זה גרם להם במצרים שלא נאכדו בין אוה"ע, וקרא
צווח ואבדיל אתכם מן העמים, והן עם לכרד ישכון כתרגום יהונתן
שם דבנימוסי אומיא לא מדכרין ויתערבו כגוים וילמדו מעשיהם
(שלא יעמדו דור אחרון בנים יולדו אם כעת אנו מחשים, יאמרו
פרושים התיירו את הדבר) וע"כ מחוייבים אנחנו לחקוק בעט ברול
ועופרת לזכרון לדורות הבאים דברים אלו האמורים בכאן:

א אסור לדרוש דרשה בלשון אוה"ע, וכן אסור לשמוע דרשה
האמורה בלשון אוה"ע, ע"כ צריך כל בר ישראל אשר ישמע שרב
או אחר דורש בלשון נכרי לעזוב כהכנ"ס ולצאת חוצה, והדורש
צריך לדרוש בלשון יהדות שמדברים בו ישראל הכשרים אנשי
המדינה הזאת:

ב אסור לכנוס להתפלל בבהכנ"ס אשר אין לה כימה באמצע:
ג אסור לעשות בהכנ"ס כמגדל:

ד אסור לעשות מלבושים מיוחדים לש"ץ ומשוררים באופן שיהיה
דומים לשאר נימוסי דתות:

ה אסור לעשות המחיצה המבדלת בין עזרת נשים ואנשים באופן
שיוכלו להסתכל אנשים בנשים רק יעשו כנהוג מימי קדם,
וכן אם כבר נעשה לא יכנסו בה:

ו אסור לשמוע תפילת קאהר קו"ח להתפלל עמהם או לענות אמן
אחריהם אף אם הוא מוכרח עי"כ לקיים ישב ברך וידום וגו':
ז בתי כנסיות הנקראים קאהר שוהל, מאחר שהוא בית אפיקורסות
אסור לכנוס לתוכם כראיתא במס' שבת דף קט"ז ע"א א"ר
טרפון וכו' שאפילו אדם רודף אחריו להרגו ונחש רץ להכישו
נכנס לבית ע"ז ואינו נכנס לבתיהם של אלו וכו':

ח אסור לעשות חופה בבהכנ"ס רק תהי' תחת השמים:

מן אסור לשנות שום מנהג יהדות או שום ניטום בהכנס מאשר מקובל מאבותינו ואבות אבותינו:

י (עוד אחרת היתה שהוא כנגד כולם פתח חמאת מקור כל הרעות ה"י ולא רצו חכמים לגנותו מפני גזרת המלכות דשם והוא, אסור ללמוד או למסור בנו לשום לימד חוץ תורה או אומנות שהוא מלאכה ולא חכמה ולא כתב ולשון כשרים וכבר יצא ע"ז הוראה מסרן הגאון ר' עקיבא איגר זיע"א שהוא בכלל יהרג ואל יעבר חמיר יותר מערקתא דמסאני' וכנגמ' ע"ז ו"ו וכ"ז ונדפס גם בזה דברי ראשונים נחי נפש זיע"א כ"פ, ומי שאינו יכול לעמוד על נפשו מחויב לצאת מן המדינה להציל נפשו וזרעו כמבואר רמב"ם פ"ו ה' דעות ופ"ה ה' יסו"ת יו"ד סי' קנ"ז וכו' ומבואר בביאורו) (עודנו בכתובים):

אלו בתי כנסיות אשר כתבנו שאסור לכונוס בתוכם אין חידוק ב"י שאר ימים לשבת ור"ה ויו"כ, ואף אם צריך להתפלל עי"כ ביחידות. **רחוק** בדק של קיום תוה"ק אצל המון עם ה', שעדיין לבם קרוב אל ה' וגחלתו של אברהם עדיין בוערת בקרבם, למען ידעו ידיעה ברורה שכל מנהגי ותקנות ישראל יסודותם בהררי קודש ועומדים ברומו של עולם ומאן חשוב ומאן ספון בדור היתום הזה לשנות את אשר כבר עשהו, הלא אחו"ל אם ראשונים כמלאכי' אנו כבני אדם אם ראשוני' כבני אדם אנו כחמור' ולא כחמורו של ר' פינחס בן יאיר ומעתה אם יפתוך חמאי' אל תאבה, הא חרא ושנית, ידעו שכל דבר שעושין לשנות מנהגי ישראל, להתדמות איכה יעבדו, הוא עובר בכמה ל"ת וחמור מאכילת חזיר באיכות וכמות, בכמות, אכילות כזית חזיר הוא רק ל"ת אחת, ועל שינוי וחילוף מנהגי' בהתדמות הוא עובר על כמה ל"ת, ובאיכות כי ל"ה האלה המה אביזדיהו דע"ז ויש ספק אם אינם בכלל יהרג ואל יעבור, ובאמת לפי חומר הנושא היה ראוי לצאת עכור ענין זה בחרמות ושמתא ובלטותא דנחש דלית לה אסותא אבל אנחנו רק עשינו זאת להמון עם ה' שמאמיני' בתורתו וחפצים בקיומה, רק

כמה וכמה דימו' וסברו מה בכך על הענינים הנ"ל, ואפשר רק בכלל חסידות הוא ואינו כדאי שיעשה עכור זה פירוד לבבון ומכש"כ מחלוקת (מעשה ידעו נא שהן המה עיקרי תורה ובכלל אבזוריהו דע"ו, ושנוי לשון בכלל י"ח דבר שעמדו עליהן בחרב ואפי' אליה אם יבא לבטלן אין שומעים לו, והתייר הגדול רבן של ישראל בדורינו דור האחרון מאור הגולה אדמו"ר בעל חת"ס זללה"ר צוה לקהילתו שלא יהיה להם דורש כזה שידרוש בלשון לאומי כי אם כאשר שמעתם ממני ושגה עוד בתשובתו לח"ס סי' קצ"ו וזה לשונו שלא יהיה מהלועזים בלע"ו ואסור לקבל תורה מפי וכמעמיד אשירה בהיכל ה', וממילא ישמעו) ועשנו זאת בפומב ובפרהסי' בקיבוץ ובועד גדולי חכמים כי היכא דלפול באורני ומעתה לא יהיה צריכים יראי ה' שבכמה וכמה קהלות לשו"ת להריץ אגרותיהם לרבנים איך יעשו בענינים הנ"ל :

וכל ההרחקות הנ"ל שאסור לנו להתרמות להם ולנהוג מנהגיהם ולילך בנימוסיהן הוא רק מה שנוגע לעניני דת ואמונה עבור שקיום תורתנו ודת שלנו היא רחוק מאד משאר דתות שבכלל אזהרת תה"ק הוא תרי"ג מצות מה שאוה"ע אינם מצווים, אבל זולת הדת אנו מזהירי' בתורה, ובנביאים, ובכתובים, לכבדם ולדרוש בשלומם :

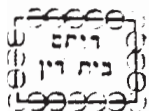
תורה אמרה לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו ואחז"ל בירא דשהית מינה מיה לא תשרי ביה קלא, מעתה קו"ח הדברים אם מצרים שקרבו את ישראל רק לצורך עצמן והיתה להם שם ענויים קשים שתורה אמרה ראה ראיתי עני עמי ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה עם כל זה אמרה וצוה תורה שדרכיה דרכי נועם הואיל והיה לך שם אכסניא בעת הדחק לא תתעב מצרי, האומות האלה שאנו דרים ביניהם וחוסים בצילם ויש לנו מחיה בחוסם, והמה, מלכיה, ושריה, וחוריה, וסגניה, ושופטיה, וכל תושבי הארץ הן המה בערי יושר, בעלי מדות, אנשי צדק, ושלמים הם אתנו ואין לנו שום מניעה וביטל בעניני קיום תוה"ק ודתינו, עאכו"כ

(ועל סידור החתומים לא ניתן הקפדה)

"הק' מנחם בלאאמ"ו מאיר א"ש ו"ל אבד"ק אינגואר יע"א

"שלמה גאנצפריד ריין

"שמואל בר"ם מאשקאוויץ ריין

"היים יוסף האבר"ק סטראפקאב

"פסח אברהם בהר"ם שענפעלד חונה פה"ק קירעמי

"נפתלי טעקמאן מלאדאמער ריין

"שמואל שמעלקי הק' חונה פה"ק סוליש והגלילות יע"א

"יוסף במה"ו ולמן ריין דק"ק הנ"ל

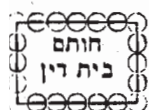
"זאב וואלף טענענבוים אב"ר דק"ק ווערפליט והגליל

"הילל ל"ש מוועטש אב"ר דק"ק סיקס יע"א עם ב"ד

"אברהם יודא הכחן שווארץ הק' פה בערגסאס יע"א

"משה לוי הייטליך מפאטאק ריין

"שמואל ארי' ליכטענשטיין ריין

"יהודא בלאא"ם מו"ה מאיר א"ש רב רגליל סאבראניץ

"צבי הירש ווייס אב"ר דק"ק מ' לאפאש

"יוסף גרינוואלד חונה פה"ק צעצאוויץ יע"א, עם בית דין

"יושיע אהרן צבי וויינבערגער חונה פה"ק מארגרעטען והגליל

"ליבש יוליש חונה בק"ק שעביש יע"א והגליל

"יהודה ליבש אבד"ק הומנא והגליל

"אביש שפירא חונה בק"ק הנ"ל

"אהרן גריענבערג אב"ר דק"ק מיחאלאוויטין והגליל

"אשר בן להר"ר משה נ"י ריין

"משה דוד בן המנוח מו"ה בצלאל אייבענבוים ריין

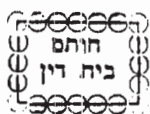
" חיים חונה פה ק"ק ספ"ט
 " יקותיאל יהודה מייטלבוים חוב"ק סוגיט והגלילות
 " משה גראס כ"ץ חונה פק"ק פ' נידארף והגליל
 " אברהם יצחק וו"ב חוב"ק קליין ווארדיין והגליל
 " גבריאל יעקב אב"ד דק"ק טאקאי והגליל
 " חיים אברהם ארנשטיין אב"ד דק"ק בארמפלד עם ב"ד
 " ישראל יונה צבי ראזענבערג אב"ד דק"ק טיסא פירער והגליל
 " ברוך אברהם בינדיגר חונה פה ק"ק האנשאוויץ והגליל
 " יצחק אייזיק ביה"ב סג"ל אב"ד דק"ק נאדיערע והגליל
 " אהרן פריער אב"ד דק"ק בוסערמין והגלילות
 " בנימין זאב טאנעלבוים האב"ד פק"ק סאטמאר והגליל יע"א
 // מנחם מענדל בהרב מו"ה יחזקאל פאנעט זצל"ה אב"ד דק"ק
 דעעש יע"א

" משה ראב"ד דק"ק מונקאטש
 " משולם רוב דיין בק"ק מונקאטש
 " שמואל צבי דיין בק"ק מונקאטש
 " אברהם ב"ר דוד ו"ל דיין דק"ק מונקאטש
 " יואל צבי ראטה חונה פ"ק ב' אויפאלע עם ב"ד
 " חיים צבי ווינקלער אבדק"ק ראצפערד והגליל
 " יצחק אייזיק כהנא חונה ברויסנאוויץ והגליל
 " מרדכי האראוויץ אבד"ק האלמי והגליל
 " יחזקאל משולם מעלטר אב"ד דק"ק נירמאדע והגליל עם ב"ד

הק' זכריה שפירא חונה פה ק"ק דאראג יע"א עם ב"ד
 " הצעיר ישראל אפרים פישל בן מו"ה צבי שרייבער הופ"ק
 נאנאש יע"א עם ב"ד
 " פינחס דוד אבד"ק בוקין
 " אברהם יששכר לייכטמאג בלאא"מ המנוח הגאון מה"ו א"ש אבד"ק
 ב' הניאר והגליל
 " מרדכי יודא במה"ו יששכר ו"ל חונה פה ק"ק ענטראדאם עם ב"ב
 " עזריאל אייזיק קעללער אב"ר דק"ק שאמקוטע והגליל יע"א
 " צבי יהודא סג"ל אב"ד נ' באניע והגלילות
 " חנינא ליפא ט"ב אב"ר דק"ק טעמעש
 " יעקב בן הגאון מהרש"ל אב"ד דק"ק בילקע והגליל
 " יעקב יחזקאל גרינוואלד אבד"ק סרעדניא
 " יעקב טענענבוים אבד"ק טאללע והגליל
 " יצחק במו"ה יוסף משה זללה"ה פרידמאן ח"פ ק"ק באוים יע"א
 " נתן נטע הלוי שווייגער אבד"ק פאראסלא והגליל עם ב"ד
 " מנחם בייער ה"ק הצעיר ח"פ ט' איגר והגליל
 " אברהם יעקב דייניץ בהרב מו"ה נתן ז"ל בגליל קאפאש
 " שמעי' כ"ץ אבד"ק ס' מיהאי והגליל
 " יעקב משה חונה פה ק"ק קראסנע והגליל
 " מרדכי צבי שלעזינגער אבד"ק נאדפאללע והגליל
 " שרגא צבי טענענבוים אב"ד דק"ק סענדרע
 " פנחס חונה בק"ק קענדריש יע"א
 " עמרם הק' בלוס בק"ק מאדע
 " עמרם ישי בלאא"מ מ' יצחק אייזיק סג"ל נ"י הרב דק"ק סערענש
 והגליל טייסא לייץ
 " יעקב צבי קאלטמאן רב דפה ווירטיש והגליל
 " הצעיר מאיר ואב חיים הארטמאן בה"מ בנימין ז"ל אבד"ק שאמלוי

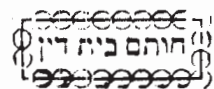
" נתן נטע צבי הלוי אב"ד דק"ק הידאלמאש והגליל
 " פייבל וועזעל אב"ד דק"ק טארדא והגליל
 " שמואל גינו הרב דק"ק אברהםאם
 " אברהם יצחק ה"ק גליק חונה פה ק"ק טאלשווע
 " שלמה סג"ל וואהרמאן דיין
 " יצחק אייזיק ראטהמאן דיין

ליתן תוקף לדברינו הנ"ל בין מן ראשי הפרושים יל"ו ובין ע"י
 ראשי החסידים יל"ו בקשנו גם הסכמת ראשי חסידי ספרדים יל"ו
 אשר תלמידיהם סוכניס במדינתנו אונגארן. וז"ל :

הנני באתי ביהודה ועוד
 לקרא, ליתן תוקף לתורה הק'
 דת ישראל שיקיים ואסור לשנות
 ולינמות מדרך התורה הנמסר
 לנו ממעמד הר סיני וממנהג
 אבותינו התנאים והאמוראים
 הק' במבואר לעיל בהחתימות
 הרבנים וכל השומע ינעם.
 ב"ד הק' יצחק אייזיק מוירשוב

כל הדברים הנ"ל אסורים
 המה עפ"י הש"ע והפוסקים
 ואסור לשנות שום מנהג ישראל
 בכנין בהכנ"ס או באיזה נימוס
 ומנהג המקובל מאבותינו
 ומדורות הראשונים והמשנה
 ידו על התחתונה.
 הק' חיים האלבערשטאם מצאנו

הק' צבי הירש בהרא"ם אב"ד דק"ק ליסקא יע"א

וזאת לדעת כל הדברים הכתובים פה רק על מכאן ולהבא
אמנם על מי שלא עשה כן בימים ראשונים מרם ידע פסק ב"ד הזה
עליו אין להרהר ולרנן ח"ו. (עכ"ל השם בית דין)

אזהרה

משנתנו אמרו ולמה לא נתפרשו שמונתם של זקנים לא ללמד
שכל שלשה ושלשה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דינו
של משה (ר"ה דף כ"א) ובגמ' ללמד שאפילו קל שבקלין ונתמנה
פרנס על הציבור הרי הוא כאביר שבאבורים ואומר ובאת אל
הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהי בימים ההם וכי תעלה על
דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה בימיו הא אין לך לילך
לא אצל שופט שבימיו ואומר אל תאמר מה היה ישימים הראשונים
היו טובים מאלו (שם) וברמב"ם פ"ב מה' ממרים ב"ד שגזרו גזרה
או תקנו תקנה והנהיגו מנהג וכו' אין האחרונים יכולים לבטל עד
שיהיו גדולים מהם ואיך יהי גדולים מהם כמנין הואיל וכל ב"ד
וב"ד של ע"א הוא זה מנין חבטי הדור שהסכימו וקבלו הדבר
שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו [כ] במד"א בדברים שלא איסרו
אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא בשאר דיני תורה. אבל דברים
שראו ב"ד לגזור ולאסרן לעשות אם פשט איסורים בכל ישראל
(ג"ל רוב ישראל כמבואר בב"מ) אין ב"ד גדול אחר יכול לעקר
ולהתירן אפילו הי' גדול מן הראשונים עכ"ל הרמב"ם. וה"ל באלו
דברים שנכתבו בפסק ב"ד פשט איסורו מימים קדמינים בכל ישראל
ובעת ברוב ישראל וברמ"א ז"ל ח"מ סימן י"א מי שאומר שאינו
חושש על גזירת ב"ד או חכם אע"פ שבא לב"ד מנדין אותו וכו'
והוי אפיקורתא ועיין סי' של"ד עכ"ל רמ"א ז"ל (ועיין סי' י"ט) ר"ע
אמר מיטב למות מיתת עצמו ואל אעבור על דברי חברי וכו'
(ערובין דף כ"א) משנתנו אמרה הזהר בגחלתם שלא תכונה שנשיכתן
נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב וכל דבריהם כגחלי אש, ודי
באזהרה זו כעת. —

לב העברי

פסק בית הדין

אמר המחבר הפסק ב"ד זה נעשה במדינת הנר הנקרא אונגארן מרבנים וגדולים וצדיקים מדינה הלו והיה בראוני לתרבות להדפיס על פסק בית דין זה מרבנים וגדולים ויושעים בשאר מדינות מלכותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר מהם בידי להוסיף למאות ולאלפים כמובן אך הגדולים מנעו על ידי הדין והדין עממם דכשם שלפנין עדות חרי כמאה כך לענין ב"ד ע"א נקראו בית דין הגדול וב"ד יותר גדול לא מלין (רמב"ם הלכות ממרים פ"ב ה"ב) וכי יש בעולם מי שיוכל להחיר זולת אם עוקר אות אחר מן התורה וכי גורה חדשה הוליו בעולם כאשר יאמרו הנוצרים צעם אין נזרין גורה על הציבור עד שיכולין רוב הציבור לעמוד בה ההוסיפו דבר על דברי תורה או על דברי אבותינו ז"ל מה שלא ראו פנינו וקבלנו מאבותינו כדת והלכה מבואר במקומו ומדרשי חכמינו ז"ל ואשר שלחו מחם הזהירו במנהג אבותיהם וכי ראוי להשיב על דברי כסילים ופוקרים כאלו אשר בקשו לילך לשמר אחרי רבים לרעות ותל"י לא אלמן ישראל בטלים הם והמונם בתחמ"ס בקרב ישראל השוכנים בדגלוחם לנאותם באותות לבית אבותם מוויינים בשלום ה"י רוב הציבור מישראל עמדו ויעמדו ולא יפברו על דת משה ודת יהודית עד כימי אחכס ממלרים יראנו מפלאות במדב"ר הזה יתמו פריהם וימוחו בימי אפלה (מדרש) ובני ישראל ילאו ביד רמה בזכותם להנלות שלא שינו שם לשון מלכות ולא גלו מסטורין ולא היו פרוזין כפריות ואין לך דבר העומד בפני חסובה כי אין הקב"ה בא בערויאי עם בריוויא והני נשפט עם האומרים לא חסאחי רשעים הם וחולין בטחונם בני שאמר והיה העולם (יומא דף ט') ובש"ס [יו"ד ס' קפ"ח] ז"ל יסיה מובדל ההם במלכותו ושאר מפשיו פ"ש שאר מפשיו מה הן אין אנו יודעין כי אם במסורה אשר קבלנו מאבותינו לחרה משינוי לשון וגומסי ישראל ונלמד כחוס מהמפורש בהדיו סמ"ג ס' ג' פס ועיין ש"ך ס"ק ד' ובס"י קנ"ו (ואל חשב בדברי מהרי"ק שהיחר תועלה ולא גמוס וכגון להרליק נר אלל חפלה שלא יאמר הוואל הדין מדליקין נשכ בחשך וכגון לעשות ס' במלכות לזורך פרינסחו וכבר מבואר באורך בספר דברי הכרית וספרי (שו"ת מ"ה וה"ת) ולא חמאל מי שמחיר זולת אפוקרים או לדוקי ולא עוד אם הייתי מהדר ומרבה חסומים הייתי מנרע כי עיי"ב היו לו משמעות שמי שלא חסום אינו מסכים כאשר נעשה המעשה הזה לפני זמן לא ככיר שקיבצו איזהו חתימות על ביאת משיח וכאשר הגיע דבר זה לפני כמה גדולים שחקו על מעשה הזה ולא נתנו חתימתם כי יהודה ועוד לקרא וכי נשבעין לקיים המלות לקבץ חתימות בין ישראל על ביאת משיח או שריוין להיות יהודים ולא הגרים או לעזים למחר יקבצו חתימות להיות שומרי שבת ומי שאינו חסום או אינו מבדיל לא יזרך לשמר שבת כן הדבר הזה הן ירדנו נפלנו עד שהיה לריבין להוואל פסק בית דין זה להוואל מדעת לדוקים אשר נחמדשו בימינו בעוה"ר ודי כמה שלפנינו אבל לקבץ פתחי חסומים על דבר ד' ואבדיל אחכס מן העמים ולא תלכו בחקות הגוי וכי כמניין בסמ"ג אצי הפוקקים ס' ג' על כאלו יקבצו בין בני ישראל חתימות ח"ו כן לא יעשה מי שאינו כופר מצוה צריך להודות לכל הדברים ועד היום הזה לא היה אחד מישראל קו"ח מן הרבנים אשר נחמד בכנפו ח"ו כאלו הדברים לומר על אסור מותר והלא כחכמי לך שרטי אסורים בחלק ראשון וגם נספר הזה אשר קבצתי מגדולי רבוחינו הקדושים ז"ל ואם המפט אוסיפה לך כהנה וכהנה אלה וכל מורה

האחא שאינו אפיקורס לריך להסכים ומסכים זולת ישנו אשר לא רצו ללאת בגלוי כדי להאיל עצמן מן מחלוקות וחששו להם על ביטל תורה ע"י מלחמות וויכוחין ושאלות חסודות בענין זה אבל בפלגן ההסכמה כולם פה אחד איזהו בר ישראל יעלה על דפחו ללאת מקבלות אבותיו קו"ח ללאת ממדרישי חכמים וגדולי פוסקים כאשר מובאים כבר גם בספר הזה זולת הצדוקים ואפיקורסים אשר המה שם בפני עצמן כאשר נבארים לקמן בס"ד ועוד איזהו דברים לריך אני להודיעך בענין זה כדי שידע כל ירא אלוקים את אשר לפניו מתחלה היה נעשה פסק ב"ד זה בחרמות גדולות וגוראות חסמר שערות בסור מי שראו חרמות אלו שמתו וחרמו מכל העולמות כע"ז ובעה"כ כל אשר יעבור על דברים אלו וגזרו וחרמו בחרמו של משה רבינו ובגזירת יושיע בן נון ובשם ארור ובכל חוקק חרם של בית יוסף המובא באבבת רובל וחרם רבותינו הרפמים המובא בר"י מיך וכלבו * וגזרו על פתח פח כוחי יינס יין נסכים והבדילו אותם מכלל ישראל וכו' הרעישו שמים וארץ פמליה של מעלה ופמליה של מטה בדבריהם הנוערים כאש מתלקחת גפרית ולהבות בחרם גימטרי"א רמ"ח הנכנס ברמ"ח אבריו של אדם כדברי רז"ל (מועד קטן דף י"ז) להכריחם ולהאזינם מעדת ד' מעולות ועד עולם ולעשות עמהם כדת התורה הכתובה בש"פ הקדוש (יו"ד ס"י של"ד) אך כהיות שהיא נגד דינא דמלכותא לעשות חרם ישנו מהם שאמרו יעבור עלינו מה את חקי המלך נשמור ואת חקותיו נקבל מה שנוגע לעניני עולם * אבל מה שנוגע לעין שמירת הדת לריכין אחרנו לעשות נאשר עשו אבותינו לעמוד על נפשנו במסירת הגפס ובאז ב"ד כנרית יחד לקיים וטכמי שמך ובית אלהיך לקבל על עצמם עול מלכות שמים ודין ארץ ככל העושה אשר יעשו אותם בפלילים ואף גם להשם כסד רגלם למען כבוד שמו הגדול * ולעשות חרם גמור כדת וכהלכה בלי גרעון שמך מנהו ויפן שלא היה רבים אשר רצו להכניס עצמן בסכנה הלז ע"כ שנו הנוסחא ועשו רק חרם כוה"כ כי חוקי מלך יר"ה אינם כי אם מלפשות עלי חבל ארס אבל למעלה מהשמש מה שנעשה היא ביד ד' והקב"ה נחן כח ורשות ליד ב"ד לגזור גם על פמליה של מעלה כדאיחא בש"ס (מ"ק דף י"ז) סוטה דף ז' ב"מ דף ג"ט ועיין ירושלמי ר"ה) ע"כפשו כוסחא אחרת להדפיס רק חרם מן עוה"ב * ומאחר אשר גם ע"ז היו חולקין * ואמרו מאחר שבובר על גזרת ב"ד לבד ג"כ חייב חרם כ"פ ש"ס (תו"מ ס"י י"א) ולא עוד שכל דברי אלו כבר ישראל מתכנעין ועומדין בשבועת הר סיני ובאחרי דהר עיבל * ע"כ טוב יותר שלא ללאת בספק דברי חכמים בנחת נשמעין ולשון רכה חסד גרס ונעשה ונגמר להדפיס הפסק ב"ד הלזה — אך מאחר שבראשון נעשו בחרמות כג"ל וקימ"ל בש"פ (יו"ד ס"י של"ד ספיקא י"ז) שמי שגידה על דברים שחייבין עליהם לנדות אפי' קטן בישראל אם נידהו חייב הנשיא וכל ישראל לנהוג בו דיו (וע"פ ספיקא מ"ב וספיקא מ"ג ועיין היסב במכ"ס פ"ו הלכות ח"ת ופרק ב"ד מהלכות סנהדרין בה) ע"כ כל בעל נפש ידע זאת וישם על נפשו * ואני רק מעשה שהיה אפשר פה ואין כונתי חס ושלוס לעשות חרם וללאת חמק מלכות יר"ם כי דינא דמלכותא דינא . —

ועתה ישראל שמת אל החקים ואל המשפטים אשר לך ד' אלהינו * שא עיניך וראה תס אתה בורר לך בין תבין את אשר לפניך * הבט נא וראה את המחנה אשר פגשת כי עד פה לא עשיתי מאומה רק הלגתי לפניך ראשי אלפי ישראל בלבאותם סמס סבבורים אשר לדור

דברי הפסק דין אשר הדפוס בה"מ ל"ב העיברי בארץ
ישראל עם ספרו הגדול בית יוסף החדש עם הסכמות כל
בתי דינים שבארץ ישראל גדולי הדור רבותינו
שבארץ ישראל

ישראל אחס הנאחס הקנתי והסלתי ילאו המו
הכללים יחד את התורה דברו ואלה נוס הקדול
לדעתם גם שוועתם את דברי פנ"ד הנה אשר ילא משנעים
זקנים שדור (ויותר מהם ול"ה, ולהצדיל צחיים לאו"ה)
כאשר נדפס לרוב צאונת, ולכל בני ישראל היה אור
צמוסציה ולמנון ומחקה מוצע מרשים חומה צורה
צמשכונה. ואני עם לצני להדפיק עליו ציאונו
מהד"ק צלר מחוצות על כל דיבר ודיבר ילאו
שרשים מש"ק וס"ע ונדרש חכמים נעמן פשעו וטעמי קוד
כאשר הם צכחוצים, וע"כ קראתי שם הקשר "ציה" יוסף
על אלו הלכות הנוצחיים והמנוים צפנ"ד זה משם צלרם
לידע ולהודיע מנהג ישראל תורה כאשר שלחו מותם
הזהרו צמנהג אצותיכם כי נהם חלא תורה ועלה צו
היסוד לרומם צית אלקינו אשר עליו צכנה "צית" יוסף
לשמור את דרך עץ החיים הוא הש"ע זאת תורת ישראל
וגם צכית ללקיט שיטנים נח"א כ"י של נרן חח"ס זע"א
וקראתיו צסם דרבי משה חדש, זה זהב למוקגרתו
צצרים הנובעי להחיר דברי פנ"ד זה
צאור החיים, וכדמתי נופני השעה לעשות אחרונ' ראשון'
להקדים עשום זה נהדורא תנייכא ונקודם כי יראתי
לאחר צולות ה' אשר צו הלוי אפרושי. נואיקורא מצני
תעוצו' ממדות חלילם, ואתנהלם לעטי להוליא גם מהד"ק
צכלות ה' והיה עץ יוסף (שמירת הצניה) ועץ יהודה
(שמירת הטהרה) לאחד: צידק, וידעו הגוים כי אכי ה'
נקד' את ישראל וגו', ובעת הצאתיו מה רק תוכן דברי פנ"ד
לנוכרת אחרי כי גם צפסר הזה נרמו עליו כ"פ, ויה"ר
סאלו הוקנים גאוני הדור אשר עמדו צפרן צמיהם ועלו
למרותם גדולים לדיקים וכו' ימילו עוצ צעדינו ועל
עמם ימלו מה להקים דצנו הנני שולח לכם את אליה
להשיצ לצ אצות אל צנים ולצ צנים אל אצותם צנ"א:

פסק בית דין

תורה חמורה לופס נהתיך לבית ישראל אם רשע צעורו
 ימות דמו מידך חנקש אם לא דצרת להזהר
 אחיו מדרכו, ובשנו איש צאחיו דרשו חז"ל איש צעון אחיו
 חמששפט יצוא עם זקני עמו ושכרו חמור חז"ל על זקנים
 שלא נתיחו צשרים, ואשנס צרחשיכ' חשמוותיהם של ישראל
 חלויית צרחשי דייניהם, חרור שלא יקום, כדרשת
 ירושלמי, לנוד ולמד קיים ועשה והיה צידו להקים ולא
 הרי זה בכלל חרור, ואם כך הזהירה תורה על איש פרטי
 ועצירה פרטיה עצירה כזאת שגורנות ומציאת לפעלות
 והריקות התורה בכללה, וגם שניגע לרצים וישראל על
 אחת כו"כ וקו"ח צן צנו של קו"ח שלא להיות נחצה אל
 הכלים, ולפומון ידו כללחת, אלל כל מי שירחת אחת כלצו
 יחזור כגבר חלליו וישנס ונחיו ויחמר מי לה' ולתורהו
 אלי (ויחספו אליו כל צני לוי כמדגש אותם שרלו"כ צלחת
 ללוות צני למקו' ומי הם המה, האומ'עצו' חשצת ה'ולעסו'
 עבדו, לאציו ולחמו לא רחיתיו, ואחיו לא הכיר, וצניו
 לא ידע) לחזק בדקיה של תורה ולגדור הריקותי' לכל יעלה
 עוד שורץ עליהם, ע"כ מללנו עלמינו מחויבים צדור זה
 (צרחותינו צעות"ר זה זמן זמנים מקרוב צאו חדשים,
 ומדשים עם ישנים, ומחצלים כרונים כרס ה' צפרוע פרעות
 צישראל פרגו ועצרו חק יודעים רצונם ומכוונים למרוד
 צו, וצנו וצוניה צמות לעולם, לכתוש ולהרוס להחליף
 ולשטה צהצניה דמות צנין צהכל"ס, וצעשיות חגדל

וזכין ציחה, וצמחילה צין עזרה נשים לאנשים, וצמחמדת
 חופה, ושינוי בקיח ש"ץ, ועם אותן נערים הידועים
 המנועלים, וצמח מנהגי צהכ"ס וניגוני תפלה המנוגי'
 בכל הפולחן ישראל מקדם קדמונה) כוונת ילד הרע
 ומלאכיו משלחת מלאכי רעים נראה צעליל רק להחלמות
 ולהחזר ולהתערב לשאר נימוסי דתות אלה"ע ולהחליש
 ולעקור ר"ל דת יהדות כמו שנראה צעין צמחם ונקומות
 לפני חזית שנים מה היו ועתה איך ירדו עשר מעלות
 אחורנית (למרות עיני כבודו כלפי שהזירה תורה בכל
 אלה צמח ל"ת ואנחנו צמחותים לא תלכו, השמר לך
 פן תנקש אחריהם, איבת יעצדו, וצ"כ קיוונה של תור'
 חלילה היתה לצער, ואחרון הבציד שהנסיגו ציניהם שלא
 יזכר שם ולשון ישראל עוד, אולי לעיניהם עיני שכליים שכל
 רואה עד היכן הגיע לרעת הנמלכת ואש הגדולה הזאת
 צמח מדינות מה לנו לפורשם ולהזכיר שום, לצי, לצי,
 על הלליהם אשר כגן הארץ לפניו, ואחריו נדבר צמחם
 ששרפה ועקרה יקדוהיה כל תורה והיראה, ועד היכן
 הגיע גם צוודיכתינו צמחם ונקומות, נעשה עד היכן
 יוכל להגיע) ואין לנו שיר לעורר ולהחלצ לצ המון
 עם ה' רק התורה הזאת ששונעים צדקה וגם היא תהן
 ליד ילד הרע ללצשה מלבוש ככרי ולעשות מוסגיור
 קטיגור ר"ל, ואכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי" און
 ועי"כ גם רבים ומהמון עם הכשרים כלכדים צרשהם
 ואומרים לרשע לדיק אלה, כלפי שהזירה הורה כגד זה
 ולתה ויהי שם לבוי מלמד שהיו ישראל מלוינים שם,
 ורק דבר זה גרם להם צמחים שלא נאצדו צין אלה"ע,
 וקרא לוה ואצדיל אחכם וון העוים, והן עם לצדד ישכון
 כהרגום יהונתן שם דנימוסי אומיא לא נדצרין ויתערבו

צגוים וילמדו ונעשיהם (סנה' יעמדו דור אחרון צגים יולדו
 חס כעת אלו נחשים, יאמרו פרושים החירו אה הדבר)
 וע"כ נוחוויצים אבחנו להקיק צעז צרזל ועופרת לזכרון
 לדורות הצגים דצגים האלו האמורים צבאן :

א חסור לדורש דרשה צלשון אזה"ע, וכן חסור לשמוע
 דרשה האמורה צלשון אזה"ע, ע"כ לריך כל צר ישראל
 חסר ישמע שרצ או אחר דורש צלשון כברי לעזוז צהכנ"ס
 וללאח חולה, והדורש לריך לדורש צלשון יהדות שמדצרי'
 צו ישראל הכשרים חנשי המדינה הזאה :

ב חסר לזכו' להפלה צהכנ"ס חסר אין לה צימה צאמלע
 חסור לעשות צהכנ"ס צמגל :

ג חסור לעשות ולצושים ניוחדים לש"ץ ועשוררים צאופן
 שיהיה דוונים לשאר כימוקי דתות :

ד חסור לעשות המחילה המצדלת צין עזרת נשים
 ואנשים צאופן. ציוכלו להקהכל אנשים ינשים רק
 יעשו כנהוג מימי קדם, וכן חס כצר נעש' לא יכנסו צה :
 חסור לשמוע תפילת קאהר קו"ח להחפלה עמהס או
 לענות אמן אחריהס אף חס הוא מוכרח עי"כ לקיים
 יש צ דד וידוס וגו' :

ה צתי כנסי' הנקראים קאה"ר שזה"ל נואחר שהוא צית
 אפיקורקות חסור לכבוס להובס כדאיתא צונס' שצת
 דף קע"ז ע"א ח"כ ערפון וכו' שאפילו אדם רודף אחריו
 להרגו וכחש קץ להכישו בכבס לצית ע"ז ואינו וכנס לצתית'
 של אלו וכו' :

ו חסור לעשות חזופה צהכנ"ס רק תהי' אחת השמים :
ז חסור לשכות שוס מנהג יהדות או שוס בימוק צהכנ"ס

מאשר מקובל מלבוחינו ולצות אצותינו :
 י ועוד אחרת היתה שהוא כנגד כולם פחה חפלה חסור

כל הרעות ה"י ולא כלו חכמים לגבותו מפני גזרת המלכו'
 דשם והוא, חסור ללמוד או למקור צנו לשום לימד חוץ
 חוכם או אומנות שהוא מלמדה ולא חכמה ולא כתב
 ולשון כסדים וכבז ילא ע"ז הוראה ממך סגלון ר' עקיבא
 איג' זיע"ל שהוא בכלל יתב' ואל יעבד חמיר יותר
 מערקחא דמסאכי' וכבז' ע"ז י"ז וכ"ז ונדפס גם בזה דברי
 ראשונים כחי כפש זיע"ל כ"פ, ומי שאינו יכול לעמוד על
 כפשו מהויצ ללכת מן המדינה להליל כפשו וזרעו כמבואר
 כאצ"ס פ"ו ה' דעות ופ"ה ה' יקו"ת יו"ד סי' קכ"ז וכו'
 ומבואר צביאורו במהד"ק):

אלו צחי כנקיות אשר כחצנו שאקור לכנס בחוכם חין
 חילוק בין שאר ימים לשבת ור"ה ויו"כ, ואף אם לריד
 להחפלה עי"כ ציחידית.

לחוק דק של קיום חוס"ק חלל המון עם ה', שעדיין
 לבס קרוב אל ה' וגחלתו של אצרהם עדיין
 צוערת בקרבם, למען ידעו ידיעה צרורה שכל מנהגי
 ותקנות ישראל יסודותם צהרי קודש ועומדים צרומו של
 עולם ומאן חשב ומאן קמון צדור היתום הזה לשנות את
 אשר כבר עשהו, הלא אחז"ל אם ראשונים כמלאכי' אלו
 כבזי אדם אם ראשונים' כבזי אדם אלו כחמורי' ולא כחמורי
 של ר' סינחס בן יאיר ומעתה אם יפהוך חטאי' אל תלצה
 ה' חל, ושנית ידעו שכל דבר שעושין לשנות מנהגי
 ישראל, להתדמות איכה יעצדו, הוא עובר צמח ל"ח
 וחמור מכלילת חזיר צאיכות וכמות, צכנות, אכילות
 כזית חזיר הוא רק ל"ח אחת, ועל שיכוי וחילוף מנהגי'
 צהתדמות הוא עובר על כמה ל"ח, וצאיכות כי ל"ח האלה
 סמה אצירייהו דע"ז ויש קפקא אם אינם בכלל יתב' ואל
 יעצור, וצאמת לפי חומר הכושא היה ראוי ללכת עבור

ענין זה צחרמות ושמתא ובלעוהא דכחש דלית לה חקותא
 חבל לחנכו רק עשינו זאת להמון עם ה' שמאמיני' צחרותו
 וחפילים בקיומה, רק כמה וכמה דימו וקצרו מה צבך
 על הענינים הכל"ל, ואפשר רק בכלל חסידות הוא ואינו
 כדאי שיעשה עבור זה פירוד לצבות ומכש"כ מחלוקת
 (מצתה ידעו כל שהן המה עיקרי הורה ובכלל אצוריהו
 דע"ז, ושכוי לשון בכלל י"ח דבר שעמדו עליהן צחרז,
 ואפי' אליה חס יצא לצעלן אין שומעים לו, והחייך הגדול
 רבן של ישראל צדורינו דוד האחרון מאור הגולה אדמו"ר
 בעל חת"ס זללה"ס לום לקהילתו שלא יהיה להם דורש
 כזה סידרוש צלשון לאומים כי חס כאשר שומעת ממני
 ושנה עוד בהשוות לח"מ סי' קל"ז וזה לשונו שלא יהיה
 מהלועזים צלע"ז ואקור לקבל תורה מפיו וכמעמיד אשיר'
 צהיכל ה', וממילא ישמעו) ועשינו זאת צפונצי וצפרהסי'
 צקינץ וצוועד גדולי הכמים כי היכא דלפול צאודני,
 ומענה לא יהיה לריכים יראי ה' שצכמה וכמה קהלות
 לצו"ה להריץ אגרותיהם לרצנים איך יעשו צעניכים סכ"ל:
 וכל ההרהקות הכל"ל שאקור לנו להתדמות להם
 ולכהוג מכהניהם ולילך צנימוסקהון הוא רק מה שנוגע
 לעניני דת ואמונה עבור שקיום תורתנו ודת שלנו היא
 כחוק מאד ממשך דחות שצכלל אזהרת חס"ק הוא חר"ג
 מלות מה שאח"ע אינם מלווים, חבל זולת הדת אנו מוזהרי'
 צחרה, וצכציאים, וצכחוצים, לכצדס ולדרוש צשלומ':
 תורה אמרה לא תחנצ מלרי כי גר היית צאלרו
 ואחז"ל ציכא דשתית מיכה מיל לא חשדי ציה קלא,
 מענה קו"ח סדצרים חס מלרים שקרצו אח ישראל רק
 לצורך עלמון ותיחה להם שם ענויים קסים שחורה אמרה
 ראה ראייתי עני עמי וחצל שועתם אל סאלקים מן העצוד'

עם כל זה חמרה וכוהם תורה שדרכיה דרכי נועם הוסיף
 והיה לך שם חכמיא צעת הדחק לא תהעב וולכי ,
 האומות האלה שאנו דרים ציניהם וחוסים צלילם ויש
 לנו עמים צחוכס , והמה , וולכיה , ושרים , וחוריה ,
 וקגניה , ופופעיה , וכל תושבי הארץ הן המה צעלי יוסר
 צעלי מדות , חכשי לדק , ושלמים הם אהנו ואין לנו שום
 מניעה וביעל צעריני קיום הוה"ק ודמינו , עאלכו"כ שאל
 מלווים מלך מלכות הוה"ק שלא להיות כפוי עוצה , מי
 שאינו עושה כן יש לו לירא מקבלות שלמה משיצ דעה
 חחת עוצה לא תמוש דעה מצינו , צכצ"אס דרכו אלה שלום
 העיר , ובכחוצים חכי פי מלך שמו , ידא ה' בגי ופלך :
 זאת אשר ילא מחתנו ה"מ צוועד אשר נתוועדנו וכשחנו
 ונחנו צכצכ עפ"י דה והנס צכצים צכורים עפ"י דתוה"ק
 צלי שום שינוי :

וע"ז צעה"ח פה ק"מ **מיהאלאוויטץ** יע"א יוסג
 לשבח וישלח חרכ"ו לפ"ק

(ועל סידור החתונות לא ניתן הקפדה)

הק' מנחם צן לא"ח מורי מה"ו מאיר ח"ש ז"ל חצדק"ק
 חוגבוואהר יע"א צעל הנוקדקס' אמרי צינה וכו' (זל"צ) :
 שלמה גאלפריד דיין צעה"מ ס' פני שלמה וס' לחס ושמלה
 וס' קילך ש"ע וס' אפריון , הק' שמואל צכ"מ מאשקאוויץ
 דיין (הוהס צ"ד) , הק' חיים יוסף האצ"ד"ק סערשאפקא
 זל"ל , פסק אצרהס צכד"מ שענפעלד חונה פה ק"ק
 קורעמי , כפהלי טעקמאן מלמדווער דיין (חותם צ"ד ,
 שמואל שמעלקי הק' חונה פה ק"ק קוליש והגליל יע"א
 עם צ"ד , הק' זאז וואלף טענענצוים אצד"ק ווערפליע
 והגליל צעה"מ ס' רחוצות הנהר וס' פלגי מים וכו' ,
 הק' הילל ל"ש מוועטש עם צ"ד האצ"ד דק"ק קאלאמיה

צעה"ו ס' משכיל חל דל ד"ח וס' שו"ת עת לעשות ,
 אצרהס יודא חכהן שווארץ הק' , פה צערעגסאס והגליל
 יע"א עם צ"ד , הק' יהודא בלא"א מורי מאיר א"ש ז"ל
 רב דגליל סאצראניץ צעל זכרון יהודא (זל"נ) , הק' לבי
 סירש ווייס אצ"ד דק"ק מ' לאפאש , יוסף הק' גריכוואלד
 חונה פה ק"ק לעלאוויץ יע"א עם צ"ד (זל"נ) , הק' יהודא
 ליצא אצ"ד ק"ק הומנא עם צ"ד , הק' אהרן גריענצער
 אצ"ד דק"ק מיהאלאוויץ והגליל , הק' אשר בן להר"ר
 משה כ"י דיין , הק' משה דוד בן המנוח מו"ה בללאל
 אייזענצוים דיין (מוחס צ"ד) , הק' חיים חונה פה ק"ק
 קס"ט צע"ו ס' פלס חיים וס' שו"ת מחנה חיים וס' טערי
 חיים , יקותיאל יהודא טייטלצוים חוצ"ק סוביע עם צ"ד ,
 משה גראס כ"ץ חונה פק"ק פ' ניידארף (זל"נ) , אצרהס
 ילחק וו"צ חוצ"ק קליין ווארדיין והגליל , הק' גבריאל
 יעקב אצ"ד דק"ק טאקאי (זל"נ) , הק' חיים אצרהס
 ארנשטיין אצ"ד דק"ק צארטפעלד עם צ"ד (זל"נ) ,
 הק' ילחק אייזיק צהר"צ קג"ל אצ"ד דק"ק כאדיעדע ,
 סק' מנחם מענדל צהר"צ מו"ה יחזקאל פאכעט זללה"ס
 אצ"ד ק"ק דעעש , יסעי' סק' צמח' בן ליון צייערן אצדק"ק
 ט' פאטאק והגליל (זל"נ) , סק' משה רב"ד דק"ק מונקאטש
 עם צ"ד , הק' יואל לבי ראטה חונה פק"ק צ' אויפאלע
 עם צ"ד , הק' חיים לבי ווינקלער אצ"ד דק"ק ראלפענד
 סק' יחזקאל מנחם טעלער אצ"ד ק"ק כימאלדע והגליל עם
 צ"ד , זכרי' שפירא חונה פק"ק לאראג יע"א עם צ"ד ,
 הלעיר ישראל אפרים פישל בן מו"ה לבי שרייבער ח"פ
 נאנאש עם צ"ד , פינחס דוד סק' אצ"ד ק"ק בוקין (זל"נ) ,
 סק' אצרהס יששכר בלא"א מורי הגאון מו"ר א"ש אצ"ד ק"ק
 צ' סוכינד (זל"נ) , מרדכי יודא צמח' יששכר ז"ל חונה

פה ק"ק ענטנאלדאס, הק' לצי יהודה סג"ל חז"ד כ'צאכע
 סק' יעקב בן הגאון מו"ס ש"ל חז"ד ק' צילקע (זל"ל)
 הק' יעקב יחזקאל גרינוואלד חז"ד דק"ק סרעדיה (זל"ל)
 הק' ילחק בן מו"ה יוסף משה זללה"ה פרידמאן ח"ס ק"ק
 צאויס יע"א, הק' הילל פאלאק חוב"ק סאסרעגען וסגליל,
 יעקב משה הק' חוכה פה ק"ק קראסנע וסגליל, וכו' וכו'
 וכו' כאשר הוזה צבחוים על מקומם זה כ"ס צדפוס :
דיתן חוקק לדצריכו הנ"ל צין מן ראשי הפרושים יג"ו
 וצין ע"י ראשי החסידים יל"ו צקשנו גם הסכמות
 ראשי חסידי ספרדים יל"ו אשר תלמידיהם שוכנים

צומדינתינו אוגאן, וז"ל,

כל הדצרים הנ"ל חסורים הוזה ע"ס הש"ע והפוסק'
 ואסור לשנות שום מנהג ישראל צצנין צהכנ"ס או צא"ו
 כינוק ומנהג הנקובל ונאצותינו ומדורות הראשונים וכל
 המושנה ילו על תחוכה

הק' חיים האלצעטשאס וולאנז צעה"מ ס' דצרי חיים וכו'
 הנני צאחי כיהודה ועוד לקרא, ליחן חוקק לתורה
 הקדושה דת ישראל שיקוים ואסור לשנות וליעות מדרך
 החורה הננוקס לנו ממעמד הר סיני ומנהג חצותינו
 הסנאים והאמוראים הקדושים כנצואר לעיל צחתינו
 הרצנים, וכל השומע ינעם, כ"ד הק' ילחק אייזיק
 מוידעצוב (זל"ל), הק' לצי הירש צהרא"ס חז"ד ק' ליסקא
 יע"א צעה"מ ס' עיר מקלע :

וואר לדעת כל הדצרים הכחוצים פה הס רק על מכאן
 ולצא חמס על מי שלא עשה כן צימים ראשונים
 ערס ידע פסק צ"ד הזה וטרם צירר דצרים חסורים הללו
 עליו אין להרהר ולרנן ח"ו

כי מציון תצא תו' ודבר ה' מירושלים תובב"א :
אחיו ועמי שינו על לב הלל זה הונעט אשר הצדילנו
 ס"י מכל העמים והיינו מלוייכים צטל"ס (שם לשון
 מלצוּש) והמנהגי ישראל חלו הם חיתנו עד היו' בחורף
 הגלות הזה והדבר אשר שלחו מהם הזהירו כוונהג חצותיכם
 הוא שורש המלצ של כל ישראל כי בלתי זאת ח"ו שלמו
 ועצרו צרבות הימים ויהי שם לעם, ע"י שהיו מלוייכים
 שם ואיך עבה באחרית הימים אחרי אשר האיר ס"י עיני
 העמים והערים וכל ישראל יולאים ציד רמה לעשות כדח
 ואין מעלך והטה עלינו חסד חלל עם ועם עד וישכון
 ישראל צטח 777. הלה' תגמלו זאת לכלות כרם ה' לצלות
 אשר נטע אבותכם ואבות חצותיכם צדום ונפסם, וכבר
 אמר המלך החכם עין חלעג לאצ וחצות לקהת חס
 יגו', לא בן אחי תריעו לא בותם השנוועה אשר חנוכי
 שומע, שמועו וחמי נפסכם שינו כצוד לה' אלוהיכם
 ותנו כצוד לאבותכם ולמוקדש מעם שלכם אל תפרכו גדלו
 אל תשיחורו צהה אל יעלה צו שמייר ושיית אל תעשו
 צאשים, ורעו את משכנותיך אל משכנות הרועים ראשוני'
 אל תעשו תורת אומכם אל תעיפין יעיפון כי חס אמרו
 אל היהודים ככתבם וכלשונם, ולקיים את כל דברי הספר
 הזה וצבות זה חזבו לראות צמוקדש ה צדמים אשר ינהרו
 אליה כל הגוים ויאמרו לכו ונעלה אל צית אלוסי יעקב
 ויורנו מדרכיו וגו' צרצ עות ושלום :

(מותם חכם צאשי) **אברהם אשכנזי** ס"ע .

צ"ה, **ראה** ראיו דברים החילצים להצות חס רשמים
 רשפיה הוותלקמים ולוהטעים מוקרצ ולצ
 קדושים וגאחמי ארץ הרבנים הגאונים לדיקים פרושים

וחסידים ממדינת אונגן והם רועים נאמנים נפשם צמוד
 תליו זיע"א ויצדלו לחיים העומדים צפרכות צאריך ההיא
 זעיהם לנכח הציעו לראות אחריה דבר, ואזרו חיל
 צחולתם על עניינלן קדשים אשר לא יועדו קרקוליהם
 ולא יעצמו אורחות החורם והעלום נשמת רוח אפס ומיי
 אמונתם העבורה והקדושה אשר כללה ימיו וזה יחקו אשר
 צעוה"ר צאו פה פרילים ויחללוה לארץ חללו כל קדשי צבי
 ישראל רמקו וטרפו מנהגי ישאל אשר הם להם חומם
 וחוקמים את העוזרים על דרכי החורה, לצל יחלסו את
 חומת אש הדת והורידו עוז עצמם, אשר לזאת קמו גם
 כלבו היצנים גאורי וגדולי המדינה ההיא, חגרו צעו
 מחניהם ויחמלו זרועותיהם, לנעו צוממרות את המנהגי
 הקדושים והן הן גופי תורה זכרם ה' לזאת ולחכו'א יסר
 לצלתי קור'מין ושאל מכל דברי פסק דינם, ולצל יעו
 מני אורח וזון המסילה אשר הלכו זה אצותיו דרכי ה'
 אשר דור אז לצנים יודיע אף פסיעה קלה כמו שהיא ואיש
 אשר הוגה זון המסילה ללכד צפה יוקשים ויגיד צרסת
 הילה"ר רח"ל לחלוצ לו צארות נשנרות כי צברה קלה
 משרכת דרכיה וכך הוא דרכו של ילה"ר אם פוהסין לו,
 לפתח חקאת רוצץ צין המשפטים להרוס ולנחוש עקרי
 ההורה ר"ל, ומה רע וזר לראות הפרכות הגדולות אשר
 פרכו צאחצ"י ויחלסו תורת ה' וחקיו לא שמרו ומוזיך
 יועלים שולל לדרכי לצם קרע אשר קר ללם מעליהם
 וכמעט בל רואיהם לא יכירו כי הם זרע קדש דור מה
 רמו עיניו וצלעדי ענקים צחרצ בוקמת לוועד הילה"ר לערות
 עד היסוד ולעקור ח"ו כל שרש וענף הדת והאמונה,
 ויגור טוב צרע, ארי לכן מיום הדין המעט לנו לצכות
 ולהתאונן כי קטן יעקב ודל וכל מי שלא נצלה ציהמ"ק

צימיו כאלו כהרצ צימיו, וכל אשר לו עינים לופה ונוצ
 עה תהי אחריהה אמונם הצעיחנו ית' כי העולה על רוחם
 הן לא תהי, ולא תמוט התורה, גם לזא המורס צמורס
 יצולו והגצעות תמוטנה ודבר ד' יקום לעולם כנאמר אם
 לא ציד חזקה, אפס כי לא תהי הפארתינו על דרך הזה
 ויסד ואזן פינה מעקרי דת תוס"ק היא לשמוע אל ההורים
 מורים אשר יורו עפ"י דת תוס"ק שזכחצ ושצע"פ והולכים
 בדרכים ומתנהגים בכל אורחיה וכל מנהגי אצותינו
 כ"ע אשר היא המוט החורז ושלמית הדת כי דבר ד' יקום
 לעולם ולא יקבל ח"ו שום תמורה ותילף וכל רוח'שצעולם
 לא יזיו אף אפס קלפו מכל מנהגי אצותינו שהם שם
 עפ"י חקי ונמוקי התורה, לכן אחינו בית ישראל סימונו לז
 אקשיצו והאזינו לשמוע בכל דצריהם של אלה הרצנים
 הגאונים זיע"א ושלל לזיו אף זיו כ"ס מדצריהם הנאמרים
 באות ולדק עפ"י דת תוס"ק שזכחצ ושצע"פ וכל איש אשר
 ימרה את פיהם הוא "במרים יד" צתורה "נושה, ואליהם
 תשמעון לא ללכת אחר לו ח"ו לקחת לקח מאנשים אשר
 נפת העופנה שפתי זרה כו' ואשר חלצו להם צורו נשצרות
 ושותים מי מרה ודרכיהם וועלליהם היא רק להמציא
 רצים ומציא רצים חלוציהם, וכל איש אשר צסם ישראל
 יכונה חיצא כמציא עליו לקחת לקח עוב אף עפ"י פסקיהם
 וכל הרצנים האומרים רועים, נחמנים באלה, אשר כבוד
 ישראל ודתוס"ק יקר צעיניהם ואף זאת תי' רוחם, לכן
 לאורם חסעו וחלכו ולהחמוס בגדקן אורן ולצל יכוס
 צגמלתן ואיש לרעהו יאמר חזק לכו ונלכה צאורם ונלכה
 צאורחותיו ודרכי אצותינו בקעה ונלכה, ואור חדש על
 ליון סנולייכים זרע אצותינו מעולם יאיר לנו ולכל אחינו

כנפונים לצל יורם המטרה ולצלחי יוסר המלנפת
 המחצר לצבות אחצ"י לחציהם שצטמים, והאל העוז
 ירחם על שחריח ישראל וישלח לנו הרועה הנאמן אשר
 ינמד להחומים צינה ושכס אחד נעצוד לאל אחד צמקום
 המיוחד צצ"א כעחירח אנחנו צד"ל דכוללות אשכנזים
 ה"י אשר צחוככי ירושלם חוצצ"א הצעה"ח יוס ה' כ"ח
 למט"מונים הרל"א לפ"ק, **מאיך** אויערנאך מלפנים
 חצד"ק קאליש כעת ראצ"ד צעה"ק חוצצ"א,
אברהם אייזנשטיין: **יעקב יהודא** לעווי :
 (מוחס צ"ד)

קנאת ה' צבאות תעשה זאת.

עינינו לו ראו"א אח קול דברי עליונים למעלה רבני
 וגאוני חקיי ארעא דישראל ואשר צמו"ל, אשר
 קול דצריהם בגחלי אש מולצי להצות, וקורעי לצבות, על
 כרם ה' לצאות אשר פורץ גדרו והיה לערמק, חדשים
 מקרוב צאו לא שערם אצותינו, הפרו צריה, עזרו חק,
 לנחוש ולנחוצ ולחאציד ולהרוק, אח כל מנהגי חורחות
 יוסר מנהגי ישראל עם קדוש ה' אשר הם חווה קביצלצל
 יפרלו פרחות צחומת הדת, וכל רואיהם יכירום כי הם זרע
 צירך לאלאי ישראל, ואי לזאת הגרו עז, ואזרו חיל, רבני
 וגאוני דורנו וצורעות חשופות כלבו להלחם צמלחמת
 מלום, להכות צאגרוף רשע, ולשצר מחלעות החטאים
 האלה צנפשותם אשר חשבו מזמות כל יוכלו, לצא צכרם
 ה' ולעשות לו חוה, להקר נשוכתו והיה לצער, צשומם
 אח חצני יקוד חורחיו כאצני גיר מופלות, ולהחדמות
 לגוים מפרהם, ולא יזכר שם ישראל עוד חלילה, ואנחנו
 צשם ה' כזכיר, וצקנאחינו לחורחיו הקדושה ובעהכורה

והישרה, אשר חיל צית חיינו, משוש הפלחתינו ונחמתינו
 בגלות זה המור, נודיעה נא לחכם דבר וכסופר כרים
 קולנו, לזעזע לא העשינה ידיהם הושיה, וצלחי קור מן
 הדך אשר קללו גלגולים מאז היה ישראל לגוי אחד
 בארץ, אחינו צית ישראל, קולו קולו פנו דרך, וזה לכם
 לדך אשר לשתות מי נהר, ולחלוצ לכם צורות נשברים
 אשר מימינהם גורשו מרפס וטיט, להטות וני דרך דרכי
 אבותינו וללכת בנתיבות חסד וצדק, אשר לא
 ידענוט חמול שלשום, שימו נא אחינו צין עיניכם מאז
 עד ה' נשבת, ועדת ישראל נפולת, וידחו מדחי אל דחי
 בארלות אויביהם, מגוי אל גוי ונומלכת לממלכת נחומים
 לחשקה וצזה, צלי חמלה כמה מחללות איומות ונוראות,
 עצרו ראשם בגזירות, שמדות, וגירושין, צעוס"ר וכזאבי
 ערבות ישרדוס למען חמיר כבודם צלל יעיל ועס ה' אלה
 כסמיר חזק מלור כהנו מלחם מול מדיחיהם ומנדיהם,
 ויעמדו בעיר מצלר, ועמוד צרל, וסומות נחושת לזעין
 דחינו, לצלחי נטות מן מנהגי אבותינו, ולכסיל משערתם
 ארלה, עד שפוך דם עליהם, אשר לחרצ לחרצ, ונטו
 גרפס ציד מוכה לעזען דחם, החתה זאה צדוות כללו
 אשר ה' הוחר לנו שריד לשארית ישראל הנמללה, ויתנו
 לחן צעיני מלכי חקד אשר אין מפריע וכוגש לעשות כדת
 יקומו נא אנשי חן ונורמה מפרילי הפלס ודיחו אלהם
 לחם עורק ליסודי חורחיו צהתערצם צגויס, ולמדס
 עעשיהם ויהפו דברים על חורח ה' אשר לא לזה ולא
 עלתה על לבו, אחינו היקרים, לא זו הדך לעצדות
 קוכנו, דעו נא נאמנה כי מנהגים הסדשים אשר צקרבס
 כמה פחה מעלה חנן מכשול, ולור נגף לקעקע לחר
 חותינו ח"ו, לצלחי חת עוד סס ושארית לחיות משה

בעבוד את אלקיכם בעבודה נכריה, אשר לא חסן זה, שאלו כל לדורות ראשונים אבותיכם ויגידו לכם הנהיה כדבר הזה או הנשמע כוונה לעמוד לשרת לפני ה' בהבלי נכר, כדור הזה אשר בתועבות וחוקות הגוי דבקו בהם לאהבה, חורתינו העיד בנו לאחר זבגים לא יהחשז, אלא כולך את חרפתינו, אחינו עבדי לב חדלו לכם מן הדבר הזה, הסירו כל את אלדי הנכר אשר בקרבכם, דכשו את ה' וידעש לנו, העו כל און קשבת לקול דועי ישראל הרבנים מורים לכם איזה הדך ישכון אור ודרכי אבותינו אשר התהלכו צם מאז ניחנה למורשה לנו את החורה צהם כלך לעוז לנו כל הימים, וצמנהגים הראשונים נחזיק ולא נכף, כי לא יחכם דורינו מדורותם, ולאמונה נדע כי קמנם ענה ממחיכינו וצאצא חורתינו נשגה חמיד אשר היא לחיי רוח עלה ישראל וגממחם וחקותם צאורך ימי גלוהם צארכות נכריות, והיה כי תעשו הדבר הזה ה' יענה ענינו רוח ממנו ויחיש פדותינו, וינע צבולינו, וינע צלצנו אהבתו ויחודו לעשות כלוכו כעבירת און חו"ר ק"ק בני מארוקו ואפריקא יל"ו היושבים פעה"ק ירושלם חוצצ"א, צחדש רחמים ס' ושבת עד ה' אלדי"ך ושמועה צקולו אשר אכבי מלוד היום אתה וצריך צכל לצנך וצכל נפסק, ס' הכל"א ליכירה וסלוב. ע"ה דוד בן שמעון הי"ו כלעיר ע"ה שלמה מלכה ב"ע, ע"ה הצרכים נ'לחק הדוש (חותם צ"ד)

ב"ה אמת ומשפט שלום:

עינינו הרואה את כל הכחוצ מעל"ל מאת הרבנים הגדולים הע"י ואצרכם צראש מרן הגאון המפורסם ראשון לליין הי"ו הם המדברים אליכם אישים ישראל

קדושים צחוכחות מוקד להיעיז אח דרכיכם וזלחחז צידכם
 מנהג חזותיכם הישרים והחמיונים גבורי כח עושה דברו.
 אחינו בית ישראל לר לנו מאלד מאלד, על לא עובד השמומה
 לחצה נפשינו ונשעו וע"ז ידו כל הדווים ישנו לחץ
 ידמו זקני צה ליון, ראשי עם קדש מדוע חששו כה להורחיו
 הקדושה ועוסקיה ומנהגיה כל מחמדיה אשר צאהבה
 נשגה חמיד, אחינו צברינו, העו אזיכים וחמי נפשיכם
 חדלו לכם וחכל הכשע ומדובר עליכם, כי לא דבר עוב
 יולא מהריקת המנהגים העובדיה ישרים והלשון הישראל
 אשר צם יחסין כל בני הגולה למן היום אשר גלינו מארצנו
 ואח שמוע השמעו להחזיר עברת המנהגים הקדושים
 ליושנה ולחזק צדקי חוס"ק ומנהגיה לעוב לכם כל הימים
 וצדק הזה חזכו לחזות צנועם ה' ולצק צהכלו צניה
 הגדול והקדוש אשר יבנה צמהרה, וחלקי"ם חשמים יחוס
 על דל ואציון ונפשות אציונים יושיע, ויקצץ נדמי ישראל
 וצא לליון גואל, הלא כס דברי צי דינא דקהלא קדישא
 דירושלם חוצצ"א החוהמים לאהבה האמת והשלום:

הלעיר יעקב שאלו אלישר ק"ע. צא קי' יש"א צרכ"ס ל"א
 רחמים יוקף פרחנקו ק"ע: הלעיר שלום חשה חי גאג ין ק"ע
 אִנְחֵנו צ"ד דח"ל דפעה"ק ירושח"ו, ראינו כל הכסת
 למע' מרצבים הגאונים ומלגס צראשס מ"מ עט"ז
 חוס"ר ראש"ל הי"ו דצריהם כגחלי אש להעמיד חורטיו
 הק'ומנהגם אשר יקדו ראשונים כמלחכים זיע"א ולחט
 גברי גם אִנְחֵנו מקכימים ככל הכחוצ אִין נגרע ב"ע
 והחיוצ המועל ע"כ דייני ישראל להעמיד כל הח' ודק

הזה יאריכו ימים צרוצ עז ושלוס.

הלעיר אהרן עזריאל ב"ע: הלעיר צרוצ סינעו יל"ז

אפרים צ' משה ס"ע. (פוחס צ"ד)

גם אנחנו ביד רבא ז"ל הזמן מנהילי ק"ה **ספרדים** דפנ"ס ירוש"ם עתה זלזל

ציאודא ועוד לאשוישי גברא לסחזיק
 צמורס והסיוצ המועל ע"כ אחינו סגנולס שלא לזח
 ולשמות שום מנהג שנהנו זהם לאשויס כמלאכים ומקרא
 מלא אל הנש הורת כתיב וישראל קדושים צמחנו שעוד
 יוקישי לעשיסיג וגדר והשמרת ולא לנעו'ימין ושמאל וה'
 הסת לא ימנע עוב לסולכים צממים וצכר זאת אל
 חי מלקינו יקצן גדחי ישראל ה"כד ההותס לכבוד התו'
 לאסנה האמת והשלום

יבקה יאושע קארו: יוסף רפאל עוויאל: נסים חיים ברוך
 (מוחס ז"ד)

גם אנחנו סח"מ מו"ר עה"ק חברון חוצ"צ הקספרדים הי'
 שומענו שמעס וחדשות מקרוב זלו לא שערוס לצותינו
 ולא יאומן כי יסופר (אמת אמרו) על שמועות רעים
 יחצח מוריד דמעות לקול המולה אשר ילך לז האדם
 רע פתס וגם יוכל להפוך את מנהגי ישראל הכשרים ורלו
 לעקור נעוץ שנו את לשונם ומנהגם דרך הגברי' ודורשים
 צרכים בלשון שלום וכאשר מפורש יולא לעיל סכל לאחוי
 מנהג הכומרים ולאמת אמרו היום אומר לו עשה כך וכו'
 עד שמורידו לזכר שחת וכגון דא שוחה עמוקס אשר מומס
 ילאו תולדות ותולדותימן כיולא צהס המקפחת עד
 שחתצטל מ"ו חלילה כל החורס כלס וצחיות דצר זה
 נוגע אל גדת חוצה עלינו לעמוד צכל כחינו בעזרת
 שנו יה' לצטל כל המנהגים החדשים כאלו וכיולא צהס
 צבח תורתנו הקדושה שחתעלס וצבח לצותינו הקדושים
 אצרהס ילחק ויעקצ ע'ס וחוצה מועלת על כל איש מי'שר
 לשמוע צלימודים ולקיים את כל האמור לעעלס והשומע

לנו ישכון צטח ושאלכן מפחד רעה וזכות תורתנו הקדושה
 שהתעלה יגן עליהם ועל כל אשר להם ונקצי' וסיס זס
 שלום הצעיר אליהו סלימאן מנ"י יצ"ו : (חותם ז"ד)
 יעקוב גיגילו : משה קמחי : הצעיר יוסף ויטל'ס"ט :
גם אנחנו סח"ע ח'ור פנ"ס הקדוה תוצ"צ לקול
 השמועה ותרגז צטרכנו מי האמין כזאת כל השומע
 חלילה לחזיו , קול ענות חכמי שומע, קול ענות חלושה
 לחלוש נוסקי ד"ח ה"ק , וימירו את כבודם כו', ותועבה
 עשו לחלל מקדש חלקינו , וזילדי כבדים יספיקו וישימו
 צבית ח' את חליל וסמכס , וימירו את כבודם של חזית
 חסונים צתצית לור 'ואת מנהגי ישראל יחליפו צמנהגי
 העמים וזוכים צמות צית חופת כמרחיחם לעשות
 להם שס צגויס ' ע"כ חלפו ועצרו חק להיות כגויס
 קציצותיהם וצעמקי שפה ידצרו חל העם הזה לקיים עם
 שנאמר וצניהם חלי מדצר חסדודית כו' ואיכס מכיירס
 לדצר יהודית וכדומה ורעה לרעם יולאים כו' וכמזואר
 סכל צאר סטיצ זדצרי הקפח סזה אשר ע"כ צכדי סלא
 יכסלו צסס צכ"ח מאח"צי גם אנחנו קוראים להם חנורו
 למנהיגים צשעיכו חס שומעים (כס"כל) מוטצ ואס לאו
 וכו' ואמרו לחיניו סצגולה חס שומעים מוטצ ואס
 לאו (ח"ו) יעלו להר יצבו מוצח וינגנו צכיכור ויכפרו
 כול'ה' ויחמרו חין להם חלק צאלקי ישראל והשומע לנו ישכון
 צטח ויזכה לראוה צנועס ה' על עמו את כדחיו יקצן
 ויעלה מושיעם צהר ליון צרוצ ע"ז ושלום (חותם ז"ד)
 נאום שמעון מנשה בלא"א מ'הו משה וזל"הה
 נאום חיים יעקב בלא"א מוה' מאיר זל'
 נאום שאול בלא"א מוה' יעקב סרדכי וזל"ה"א

הנה ראה, ראינו דברי רבותינו שבגדלו אשר קנאו
 קנאה גדולה קנאת ה' לזאת ותורתנו הקדושה
 אשר צע"וה צאו פרי"ם ומיללו צפרהקי' ושלטנ' נפש
 לשנות מנסגי ישראל וגדרים בגדרו לנו חזותינו וכיון
 שפרלו הגדר פגעו בגופי החורה לו לנו וכעצות עגלה
 חסאה וגב"ר ראינו דברי רבותי' שצנו' שטענו והרגו צערינו
 לשמע אוזן דאצה נפשינו, כאשר כל ימ' השך גליותינו
 עימות החורבן צע"ה כמה גזירות ושמות עזרו עלינו
 וחלפי חלפים רובי רצאות אין שיעור ומקשר אשר כהרגו
 על קידוש השם אל נקמות ד' ונקתי דמס לא נקהי
 ואיחל צכהצי האר"י זע"א אשר כל חלו שנסהגו על
 קידוש ה' הן סוה הנשמות אשר עזרו ע"ז צצית הראשון
 שאין להם חקנה חלל בגלגול וליהרג על ק"ה ואמר כי
 צימים כבר עזרו ונתקנו הנשמות האלו, וצאמת צאוחו
 הזמן גם אם גמלא מיעוטא דמיעוטא מישראל שלא יכלו
 לעמוד צנקיון לא היו עונש כ"כ על ישראל הערבים זה
 צום כי חנוסים הוה, ועתה אשר מננו השי"ת צרו
 רחמי וחקדיו ונתן צלצ כל המלכים והערים יר"ה אשר
 צ"י תחת ממשלתם ונתנו חופש ומירות לשונור דתם
 וחורתם צאין נושנית ואין וכלים דבר, ועתה צע"ה אשר
 קמו תרבות חנקים חטאים וצדון לצם וצאלט נפש
 פורקים עול ומוקרות שמו כל מנחתם להקות עלווס עס
 צימוסי הגוים עד שצאו לגדר כופרים ויומרים ואחרי
 שאלחנו עומדים היום צעלות השחר חלפים לחור היום
 ישעותינו וגאולתינו קרובה לצא צעה"י והנה קמו אנשים
 חטאים לקפות עוד על חרון אף ה' כי ישובין וואחריו
 ויקף עוד להכניחו ושחתם לכל העם הזס ח"ו נקדע לצצינו

ודנוע חדמע עיבינו מאין הפוגות מאי יהי' צקופינו צכ"ז
לקול השמועס סרעה הזה לא הרהצנו צנפשינו להרעים
ולצוא צכתוצים כי ידענו כי לא כועיל כלום אחרי שכבר
נשקעו צשערי העומאס וכל צחיה לא יסוצון כתיצ ואין
לנו אללא לצקס רחמים עליהם דליהדרו צתיוצחא כאשר
שמועתי מפי מוחתכי סרצ הגאון הלדיק פקש"ח מו"ח
עמרס זלוק"ל שאמר צסס רצו הגאון ר' מרדכי צנעט
זלוק"ל על מה דאמרו צגמרא צרכות ד' יו"ד ע"א הנהו
צריוכי דהוו צצצצות' דר"מ והוו קא מלערי ל' עיזא
הוי קא צעי ר"מ רחמי עלויהו דלימיתו אמרה ל' צרוריא
דיצותהו מאי דעהך משום דכתיצ יהמו חטאים מי כתיצ
חוטאים חטאים בתיצ וגו' כיון דיתמו חטאים ורשעים
עוד אינס אללא צעי רחמי עלויהו דליהדרו צהשוצה עכ"ל
וקסה כמה קושיות צמאמר הזה כדאי' צנפרכים ואמר
הגאון הנו' כי אלו הצריוכים היו מינים ולולי זאת לא
סי' מחפלל עליהם ר"מ שימותו וצרוריא דציתהו צבחמה
אמרס ל' למה יחפלל שימותו יחפלל ליהדרו צתיוצחא
והפרכס מן המינות מיד מיית וירויח שימותו וגם יהי
צתשוצה וז"ש הכתוב יתמו חטאים היינו שיעשו תשוצה
ועמילא רשעים עוד אינס כי ימותו ודפח"ח וגם זאת
חשבנו לתנהומתינו מה דאיתא צכתצי סארי' זע"א צכמה
מקומות כי אחרי שכל עיקר חבא אלה"ר הוא הערצות
הטוב וסרע והתיקון הוא הצירור הטוב מהרע סייען
לדיקים גמורים ורשעים גמורים ועד שיהי ציור גמור
יבוא משיח לדקינו והדצרים עתיקים, אולם עתה כי
ראינו חפץ ורחון רצוהינו וגאונינו עערה ראשינו שצגולה
אמר גם אנחנו יושבי ארץ ת"ו נצוה לקיים דצריהם
ומשצנו טוב כוונתם הוא להליל דלות העם הכשרים שלא

יחמסו ח"ו במלודתם ולזאת אמרו הננו חנונו זאנו
 בקלרה בענין לשנות מנהג הנח צו"ד קי' רי"ד ק"ב
 פוסק כי קצלות רבים חלה עליהם ועל זכעם ואמילו
 בדבר שלא קיצלו עליהם צני העיר חלא שנוחגים כן
 מעלמם לעשות גדר וקיג לחורה וכו' וחייבים לעשות
 כחקנתן ע"כ ואמ"י בענה גרוע פסק כח"ש שם לחסור
 לשנות אמ"י הביאם שם מעיר אחרת ובקי' רכ"ח קכ"ח פ'
 הקבמה שהיא לגדר וקיג או לדבר מלוח אין יכולים
 להחיר וכן הוא במהרי"ק שורש קמ"ד ומחשד"ס יו"ד
 קי' מ' וגם הפרי"ם או"ח קי' תל"ו יודה בזה כמבואר
 למעיין ואמ"י מנהג שנהגו בעלמם שלא בחקנת חכמים
 לגדר ולהקדש בוחת להם חסור לעצור עליהם בגופי
 חורה כמ"ש הכעצ"א ז"ל בק' חולדות חלם קי' רכ"ח
 ואמרינן נמי ביצמות ד' ק"ב ע"א חס יבוא אליה ויאמר
 אין סול"ן בקדל אין שומעין לו שכבר נהגו והיינו למנהג
 מצטל הלכה ואם המנהג מצטל ד"ח אמ"י אין למנהג שורש
 מה"ח כלל הנה מנהג קיים ד"כ מהרי"ק שורש ע'
 והח"מ ח"א קי' מה"ע עי"ש ועי' בשו"ת אמרי חס או"ח
 קי' ז' בענין שרלו לשנות הצומח צביהכ"כ ובקי' יו"ד
 בענין שלא לעשות חומה חסר חסר חסר וכל דבריו
 שם אמרי חס קדושים וטהורים ועי' בדודע ביהודה
 מהדו"ח או"ח קי' י"ח בענין שיכוי ציהכ"כ וכנה פעמים
 אין שיעור מוזכר בפוסקים על מצטל מנהג בעלמא פורץ
 גדר ישכנו נחש, זה אמרו בענין קחם מנהגים הנהגים
 בישראל לבד, ובענין מנהגים להשחות עם כימוקי הגוים
 חלא זה ח' מחרי"ג מלוח חו"ק ובחוקותיהם לא חלכו
 ומכאו הדומים צפי"א מה' עכו"ם וט"ע קי' קע"ח וכו'
 וז"ל ומעיקר המלוח שיהיה מוצל מנהגים מצטלזשים ובשאר

"מעשים וזכו' מו' ע"ז די"א ע"א ד"ה ואי חקת כ' וז"ל
 חבל ודאי אי לא הוה כחוצה בחורה לא היה לנו להתחבג
 אף ההנהגות של שטות עכ"ל הרי אפי' במונהג דליכא
 עעמא דדק ע"ז כלל חלל מנהג חבל ושטות חייבים
 ישראל לפרוש מהם והוא צללו ובחוקתיהם לא חלכו
 וכן נראה להדיא מלשון הרמז"ס צ"א מו' ע"ז שכו' ולא
 מדמין להם לא במלצות ולא בשער וכו' חלל יהיה
 הישראל מוצדק מהם במלצותם ובשאר מעשיו וכו' הרי
 דכ"ל וחכי שינוי המלצותם אפי' במונהג חבל ושטות
 כיון דקממא קאמר כל מלצות המיוחד להם וכ"ל אותם
 עם מגדלי בלורית שהוא חוק ע"ז כדאי' בגמ' וכן משמע
 מדברי הרי"ף סוף פרק בן סורר ומורה ודברי הרמ"ש
 והכ"י למעיין דק"ל בהתו' וערקחא דמקאמי אמרו
 בקהדרין יהרג ואל יעבור והוא אינו חלל מנהג כפרס"י
 שם ובמו' ברכות כז חלל זה אהבה קרע מלצות ככרי
 ומכ"ש ככ"ד כי כל מנהגם צדתי תפלתם הוא וודאי הכל
 לחא דע"ז וגרע מערקחא דמקאמי ויהרג ואל יעבור
 והגערע עד כה ורבות מחשבות צלצ איש להארכו עוד
 והנה הציאו לי הס' לב עברי אשר חיצר הרב וכו' וכו'
 כש"ח מו"ה עקיבא יוקף הי"ו ורמי' אשר האריך
 וסרח"צ צדכר הזה וכל הס' הכל קוצב הולך על ענין הכו'
 והפליא לעשות לא הכינה פניה חזית וכל דבריו מיוקדים
 על אדני פז נכוחים וישיגים למולאי דעת אשרי לו ,
 ולזאת שמנו קבלי למילין , בהחילנו לליר עליון , יצרכנו
 מליון , ותחזיקה עינינו כיה שאין צדין אשכיון אכ"ר
 ובאע"פ ח' וא"ו מנהג חז , ק"ץ הגאולה לפ"ק פיע"ק
 צפת ח'ו צ"א ,
 נאם ה"ק שביאל פעליה , ה"ק רפאל צהר"מ זל"ל דומ"ז

בנייה"ק לפת ח"ו, ה"ק ילחק צמח"א ז"ל רב וצוועשעטש
ה"ק משה צמח"א ז"ל מרדכי דומ"ץ הק' יוסף ארי צו
שלמה הכהן דומ"ץ, ה"ק חנוך זנדל צמח"א ז"ל,
(מקום מחוסר צ"ד).

שובה הוכחה מגולס מצ"ד חלוק של ק"ק ספרדים הי"ו
אשר צע"הק צפת היאור ה"ו הי"ו,

לכו חזו מפעלות חלקים חסיפת זקנים רבנים וגאונים
מהם אשר חלקם בחיים אשר שמענו ונדעם והורחם
מכרות אליהם כמו הגאון רע"ק איג זל"קל והגאון מר
חברו הרב המחבר קשר חת"ס קופר הם ודומיהם שבעים
סנהדרין צין חסיים וצין קדושים אשר בארץ הוה אשר
לצטו קנאה קנאה ה', תעשה זאת להעמיד דה הורחם
הקדושה ומנהגי קדמוניו וגדלו גדר משמרת למשמרת
לצלחי הקריב אפילו צרמיזה למנהגי האומות אשר שרשם
מתחקה ללכת בדרכי אבותם ולא תהיה עדת ישראל
נאחזה בסבך ושייכות ותעורבות עם מנהגי גויי הארץ
דנפיק מינה חורבה גדול' להרוס כל יקודי דתינו הקדושה
ח"ו לאט לאט כי זה הוא דרך הילך המקטת והמדיה היום
אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך ומה צריך ומחר
וכו' עד שנואל מעצירו ע"כ דברי החורב והגס כי צוולא
ידענו נאמנה כי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא צמח
וצועל חדשו מנהגים וחוקים אשר לא עושים רק כי ילך
קנוח הוא המפתח אותם לאמר למה יהיה גרועים משאר
האומות שעושים כבוד לכוהנים ועיחדים להם מלבושים
ולסוכות חדשים וצניכס שונים ומשיאון משואות צצית
תפילתם צרם העיני צער לו עינו יחזו שהילך לא דיצר
איליו נכונה ושובו צלידו ותשובתו הרמחה גדולה תשובה
ולא ראי זה כראי זה ורב המרחק צנינו וצניהם ואינהו

צדיקהו אוזין מעשה אצותיהן צדיהם ואכן צדיקן מלוה
עלינו ללכת בדרכי אצותינו ואצות אצותינו הקדושים
אשר קטנם עצה וספרין פתיחו כמה שוודית וגזרות קצלו
ומקרו עלאם על קידוש ה' שם ולא קרו מדרכי אצותינו
וממנהגי קדמונינו אפי' בצר שאין לו איקור מוקיף
משום אל תטוש תורת אמת, וצמדה זו נשתצחה אומותינו
הטמורה שלא שירה את לשונם וכו' ק"ו הדברים צימים
האלה ובזמן הזה שהמלכים האדירים מלכי חסד הנה
וחפלים ורלוסם שכל אומה ולשון יהיו שומרים דתם ולא
ולא ישנו את תפקידם ברוך שצחר בהם וצמשתם וכל
המורש מהם כפורש מן המיים ושומע לנו ישכון צעם ושאלן
ובלל שדי יתלונן צרצ עז ושלוס

הצעיר משה שוראקי ס"ט הלעיר מדרכי מאמאן ק"ט
הצעיר משה הכהן גהר בעל כסא דברכתה (חותם)
את ה' האמרת סיום להיות לך לאלוהים וללכת בדרכיו
ולשמור את כל מצוותיו כהיום הזה, וס' האמריך
סיום להיות לו לעם קבולה ולתתך עליון על כל הגוים
אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה'
אלוהיך כאשר דיבר, הקטן יהיה לאלף והלעיר לגוי
עלוס וכו' וע"ז אחי וריעי חיזקו ואמלו לצני חיל החלוס
יאמר גיבור אחי מי לה' אלי ויאקפו אליו כל צני לוי
והי' אל תללם לישראל ולהפך לא תללם כלל אחי"ר הציעו
וראו מה אירע לירבעם ו' נצטו שכל חכמי דורו לפניו
כעשצי השדה והלכו אחריו כוז ישראל והשחית והתעייב
רבים מהם אחרי ע"ז והוא וסם נאצדו ויהודה וישראל
נשארו חיים וקיימים לעד ואחריו קם מלך יאודה אחז
וצקס לעקור החור' ואמונה ואחז לנתות צ"כ ומדקשות
והוא ג"כ לא הללים ואמר ישעים הנביא ע"ה הכה אנוכי

והילדים אשר נתן לה' לאותו ולמופתיים צישראל ויהזיק
הוא והלמידיו החו' והאמונה והאלהות והוא הלליח עד
שהיו ישראל היום ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת
הים ה' עליהם יחיו וילליחו בכל מכל כל אחי"ר ואחריהם
קמו כל העצו"ם העומדים עלינו לכוהנו בכל שנה ושנה
והקצ"ה תלינו מידם כדרז"ל גדול הרועה המליח לנו
בין ע' זאבים ונע' אונות לא כשאר היום כ"א מעט מזער
כי נהצטלו זה עם זה וישראל גוי אחד בכל הארץ ולא
יתבטל לעד לעולם כדרז"ל ושנתי את זרעך כעפר הארץ
מה עפר הארץ נכלה את הכל והוא קיים כן ישראל אחי"ר
וע"ז חזקו ואמרו אל תיראו ואל תערכו אפילו אם ח"ו
ישארו ח' מעיר וצ' מעשפחה הקצ"ה מחדש עולמו זהם
כמו נח וצניז וכו' א' יאמר אחי וצני מהם כי ה' אלוהיך
צקצקך אל גדול וכורא ומנסה ה' אלוהינו אמתנו ולך נא
נאם אגרת המצו"ם כשרבו היואלים צימיו שצא להם
המשיח וכו' וצודאי יתקיים נצחית לכיאל שאמר יתבררו
ויתלצו וכו' והלדיקו נצים והרשיעו נשעים דוקא
והמשגילים יצנו ודי צזה דצרים קטני אר"ש לקיים ולאשר
דצרי גאוני קדנאין הכ"ל לאוהב האמת והשלום נאום
המוחס לכבוד קצה"ו ולסגדיל ולהאדיר כבוד תורה הק'
שצכתו ושבצ"ם ומנהג אצוהיו שכל המשנה ידו על התחתו'
וכל המחזיק חו' הק' ומנהג אצותיו הק' והישרים עליו
נאמר צדוק אשר יקם אח כל דצרי החורה תזאת וכל
הצרכות וההצטרות והגאולות והישיעות והסללות יחולו
על ראשו ועל ראש זרעו וקרוציו ואוהציו ויש להם חלק
באלוהי' ובכל ישראל הלדיקים והחסידים ה' עליהם יחיו
ויסיה להם חלק צירישלים וצצנין צית המקדש שיצנת
צצ"א צצנ עז ושלום ע"ה אהרן משה פירורא ק"ט ,

צעה"מ ס' אפר ילחק ותולדות אהרן ומשה וס' דבר ה'
מירושלים העעתיר מה ק"ק בית אל יע"א בעדת המכוני'
פניהם אל הקודש פניהם ,

גם אני הצא לתהום למטה זרואתי אח כל הבז"ל
בעשה צרכי קרעים על לא עוזה השמועה דאין זה דרך
תורתנו הקדושה וישראל קדושים זולתי לא יעזבו ישראל
אח דרכי תורתנו הקדושה ומנהגי ישראל הקדים כ"ע
זלה"ה וככל ד"ס סנו"ל אני תלמי' שישון בעל המחצ' שמו
ששון ה"ו מק"ק חסדים בית אל יכ"ץ, (מקום החיתום),
ראה ראינו מ"ש חו"ר ע"ק ירו"שחו עליונים למעלה
וכזהלה נפשו מראות זרצת צני עמונו צחו"ל
צנו צמה לעלמס ויתערצו צגויס וילמדו מעשיהם ללכת
צחוקות הגויס צשמוס וצלשוסם וצלצוסם של"ס קטיעא
ומאצות ילאו תולדות להוס"ף כהנס וכהנס לקפות עוד
חרון אף על ישראל שעמידה חורה שתשתכח צאומרם
איכה יעזרו חגויס האלת אח אלהיהם ואעשה כן גם אני
וסרלו גדקן של הראשונים כמלאכים וענו-צעושרס שיפה
עשו וסיא לרעת ומארת צעור צשרס שורס פורת רוש
לגדע קרן תורתנו הקדושה ולהעמיד דבל תעומאס חוי
לעינים שכך רואות אחי לאגיס שכך שומעות הכזאת
יעשת צישרא"ע"כ אנשי לצצ שמו לי ולא חסירו מאחרי ה'
ומענהב אצותינו וכתיב ולא חסיר מן הדבר אשר יגידו לך
אמ' על ימין שהוא שחאל זקניך ויאמרו לך ולא תלכו
צחוקות חגויס אף שלכנד עיכך מכהג יפה הוא גם צזה
לא צפר ה' מאשר הוא מחוקותיהם והתחזקו לשמור
זלעשות אח כל דרכי תורה למען יעצ לכם ולצניכם
לעולם והוא יתברך יעשה למען שמו לצלתי סחל וכדמי
ישראל יקצו ותלחה הארץ דעס אח ה' לעוצרו שכם אח

וראו גוים לדקדק בה דברי החו"מ עה"ק יפו ת"ו ס' זאה
חוקת ההורה כאן שנה וישישו וישמחו וסכל אחת ויליצ
ונכון וקיים ע"ה שלמה הזן ע"י דוד תכהן יהודה הלוי
(מקום הזאת)

עב"ד פצ"ד בקילר ויתר תקפו וגבורתו הלא כחוצ על
הספר מהד"ק על הצלח חסדו במחוקק במשפוחתם
מש"ס ופוסקים ומדרש חכמים כחורה לזה לנו
סיים הדבר אל"ט חמה אני אם יש צדור
הזה שמקבל תוכחה אם אל"ל עול קיסם מצין עיניך אל
עול קורס מעיניך (ערוכין ע"ז) פרש"י זיע"א שכולם
חוטאים ע"ס ותמוה אל"כ לא הכחת צן לא"א ח"ו ועוד
למה נקטו צז"ל עול קיסם וצערך כתיב שם גרסא
עול קיסם מצין שניך ול"צ הכוונה דכ"ל דיש צ' מיני
חוטאים א' לתאוהו ילכו מושל צו ויודע שחטא והצ' שבוט'
מדקדק אחת מנפילא מקום לטהר השקץ לומר על הטימא
עבור ככ' צס' א"י מערים הייחס עם ה' שגם צשעת
מרידה אמרו שהיא לש"ש וזה הכלל אין אדם רוא' נגעי
עלמו והדבר דומה כמו כל לכלוך שצפנים אל"א שיראה
ב"א אמלעות המראה (שפיעגעל צלעז) או שיאמר לו
חצרו כאשר יראה צו כן ארז"ל אם פגע צך מחול זה
משכיהו לזהמ"ד כי משם יראה צפסרי מוקר או מחכם
הדורש ישמע לקח תוכחת חיים מרז"ל וכגד זה יראה
תמונתו ויחד ויפנה משם תחדה ויצך לפני ה' ויכבס
צצורית תשובת שלימות ויכחץ גביו והנה הוא שצ כחולר
צני מלך וכפס"י על קרא אל תלאוני כי אני שמחמורת
כי אין זה מעלס רק צני אחי נחרו צי וצקל אחי אוכל
להחלצן להיות כירעות שלמה ועד"ז אמר מרן חת"ס
זיע"א כאשר שמע כי רעשו עליו על תוכחתו זה אמר

שכיון על פלוני וזה על פלוני אמר אני לא כוונתי על
 שום נזרה כ"א מי שחשש שכוונתי עליו עליו כוונתי, כי אני
 רק מראה צמראות הלוצאות דרז"ל ואם לא נמלא צו איך
 יוכל להיות שכוונתי עליו כוונתו כי אני רק מרא' צמראות
 הלוצאות דרז"ל ואם לא נמלא צו איך יוכל להיו' שכוונתי
 עליו עכ"ל ועד"ה הוכח לחכם ויאהבך כי אם גם מלא צו
 לכלוך פניו אחרי כי יודע שכן אחתיי דרז"ל וכמו שא"ל
 שיה' צמראות כחם נללמו אם אינו צמביו כן צע"כ יודע
 שזה הכחם אשר רואה שם הוא על עזר פניו, ומה גם
 וכי לא יש תקנה אם ראיית ח"ח שעצר עצרה יום אל
 תהרהר אחרי כי ודאי עשה השוכה וה"ז שצ צאור פני
 מלך חיים, והבך יפה יותר מן מוכיחך אחרי כי מוס צעלם
 אין צד ע"כ אמר אם פגע צד מכול זה ר"ל שצמלאך שגע
 זה המכול המשחיר תואר ללם דמות תצניחך משכיהו
 לצמ"ד שם תראה ללעך ומשם תפנה לרחוץ מלואתך
 ולחדש בדך זיוך ועד"ה אמרו לא תשנא לאחיד בלצבך אם
 גם חטא הוכח קחם ומגיה יציע חוכיה כי ימלא עלמו
 ולא תשא עליו חטא שחשש צו עוד עון כ"א בלדק חשפוע
 כי שצ ורמא לו ופנים חדשות צא ושגיאות מי יצין אך לכל
 כזה יש תרופה למי שמכיר עונו ומש"כ ההולך עיקש
 כמו רמז צעלם"ק אל תוכח לך ר"ה למדן לדיק כשהוא
 גדול וקדוש צעיביו וכל אשר עשה בן ראוי' ולמלוה יחשב
 לו וע"ד שאחז"ל עכן לש"ש שתכווין לקיים מ"ע ואכלת שלל
 אויבך וכו' א"כ מה תקנה לו מועל צמרים מתעשר ועושה
 גם מלוה, ואיך יוכיחו שלא יעשה מלוה שלא להיפק
 אחת צעיביו מצמל מלוה ועד"ה נרמז על דור המצול וכל
 ילך משצות לצם רק רע כל היום תו' (אכץ ורקין
 מיעזבין) שהמליאו להם דרך למעט הרע כאשר הגה

אמרו ללחזו הרע צמיעטא וזה דרך הכבון לסמח שאין
חקקה צמנו כי ע"ד משל היום ילחזו הרע צמיעטא לע"ז
שלא יצאו לבית ע"ז (קאהר) ולמחר כסו וזה וילחזו הרע
צמיעטא שלא יצאו ללחז"על ולמחר גם וזה ויעשו חזרה
עם מחללי ש"ק כדי שלא יצאו ליוחר רע היום אומר
עשה כך וכו' ועל כל דבר פסע יאמר כי הוא זה מודה
צמקלה ח"כ הכל כמיסור לטהר שרץ מן החורה ועושה
גם מלות מוזכי רצים כעכין לקיים ואכלת וגו' ע"כ כאלו
לא מלא חקצ"ת חקנה כ"א אמה וגו' וכעת אמה מקפרי
וגו' וע"כ על דור כזה חר"ע חמה חכי חס דדור הזה
יקצלו חוכמה חס לריך לומר טול קיסים וצין עיניך כי
על החוטא לחלוא שח"צלב כעכין חלוא לצו שייך חוכמה
משא"כ לאלו לא צלב כ"א צעין פגעם ששגם צרואה ח"כ
אין יקצל חוכמה חס יאמר טול קיסים יאמר להיסד
טול קורה כן הוא החייב וצי שאינו עושה כן הוא עתיד
ליחן את הדין, והרי דועה למי שלצוש כלי הצטט צבון
ירוק ה"ז רואה על לצן ירוק מה יועילו כל הטענות אחרי
כי עיניו ראו זר ועד"ז הצין דרז"ל שם (צ"צ ע"ז) אמרו
דור ששופט את שופטיו אחר טול קיסים ח"ל טול קורה
חכי הרואה ואחרי חינו רואה ' וכי תשאל ח"כ איפה
מה פצעו אחרי כי מחדמה צדעהו שכן הוא דרך הכבון
ומה גם כי מלא לו מן החורם לטהר שרלו או ימלאו
רעים להסריע רצים לרעות והוא אין צידו להכריע ח"כ
אין תמלא צו אשמה אך שים כה צדצרי חכמים אין
העלימו חסוצתם צלדס מניה וניה צזה שאמרו צלשונם
טול קיסים והעכין דוד המלך זי"ע"א אומר דרך סקר הסר
מומי וחורחך חכני דרך אמונה צמחתי משפטיך שויתי
והוא אין לך אדם שאין לו ספקות צדרכי עצודה מחשצ

לש"ס כן או לעשות כן, ואם נמלא בחורה הכרע ח"כ
 אין קפק כ"א מי שאינו מצטל דעתו נגד דעת החורה
 ה"ז מין אך צדצר שאין נמלא חכרע יש פנים לכאן ולכאן
 כהצ רמז"ן ז"ל צרמו והדצר הקשה מכס אז תקרצון חלי
 שתקלק עלמך מכל פכיות העה"ז ולקרצ רק לרלון עליון
 צ"ה אז ושמעתי, והוא כמו צד"ע (חומ"ס ל"ז) כל
 דיין שיש לו הנאה רחוקה נפלאה פסול לדון, כן אם
 נלד אחד אחס רואה הנאה לבוג יוחר עלד זה לזה אז
 לא חשפוט צדצר כ"א שמוע עלה מחכס שאין לו נגיעה
 כזו כלל ואז האמה יורה דרכו לריך לקבל חע"ג שיאמר
 לו היפך דעתו וכמו ד"מ לדיק הראשון צריצו וצכל זה
 כשעומדי' הם כרשעים וכשקצלו הדין הם כלדיקים והו'
 אם גם מקודם אחר חלי זכאי אחרי שהדיין שאינו קוגע
 אחר אחס חייצ וקיצל ה"ז לדיק כי שגיאות מי יצין אך
 אם לא קיצל ה"ז רשע גמור חע"ג שחישצ צעענות שהוא
 לדיק וזה שאמר דוד דרך שקר הסר מומי ומהיכן
 החרופה להכלל מדרך שקר הראשון ותורחך חנכי לעשות
 בחורה אורייתא וקצ"ס חד הוא, ודצר שא"א לי לפשוט
 מן ההורה אז דרך אמונה צחרתי משפט"ך שויתי חייתי
 לוקח לי המקלול כמו משפטי ה' אחת ששס כל הנוגע
 פסול לדון ולריך לקבל שס צאמונה שהוא היפך מן שכלו
 מן זה השופט צכל אשר יורו צו כן צכל דרכי חורה חע"ג
 ששכלי אחר היפך דרך אמונה צחרתי אמונה חכמים
 צחרתי לקבל כאשר אמרו על חייצ זכאי ושלל אסור ימין
 ושואל מה גם אחרי כי חלי הצע"ד הנוגע צלד רחוק
 וחס החכס אינו כוגע כלל כי אם הוא כוגע אסור לקבל
 ממנו הוראה צענין זה וה"ז צכלל עע"ז כגמ' (פ"ק
 דקנה דרין) ואחרי כי זה דיין קו"ח צ"ד אינו כוגע לא לו

ול"א ע"י צנו או מחתנו או קרובו אם אין להם שום נגיעה
 כ"ש ואם יש לכם ולרחשיכם נגיעה רחוקה עכ"ס ע"י
 אהבה שלום או פרכה וכדו' לו או לקרובו וזה הגרס'
 לך פסקות כאלו דמוזס עול קיסים מועכב הראות וזה
 הקיסים מוצין עיניך עול הקיסים מוצין שניך הצטר עודנו
 צין שניך פניות עוה"ז אשר גורם קיסם מוצין עיניך
 עול קיסים זה ואח"כ גם אהה צעין יפה הראה להצחין
 צין חכלת ללצן וע"כ אין צך האשמה על כי עיניך ראו
 זרות אחרי כי כלי הצטת אהבה רעים וקרובים וכיוצא
 מוצין עיניך (ואיני אוור שמהה עיור צעל מוס כ"א הקר
 חקיסים הקר מורך מוטה ואז העצת לראות) אך אחרי
 שתדע כי כאלו כלי עינים צך איך יוכל לצך לשפוע
 שפוע או לסמוך על שופטים האלו אשר להם נגיעות
 כאלו והחור' פקלס לך אם גם כגוצה ארזים גצהם קראה
 אותם אשרי' צהיכל (שם) אם לא ישימו ידם למו פה
 לוור פסילנא לך לדינא (כתוצות ק"ה) ועעתה (שופטי'
 י"ז) כי יפלא מורך דבר למשפט דברי ריבות צטערך וגו'
 וקונח ועלית אל המוקוס אשר יצחך ה' אלקיך גו' ועשית
 על פי הדבר אשר יגידו לך מן המוקוס שהוא אשר יצחך
 ה' על פי התורה אשר יורוך לא תסור וגו' והאיש אשר
 יעשה צדון וגו' וצערך הרע מיסר' וכל העם ישמעו ויראו
עו"ד חצין דברי חכמים כדרכונות דור ששופט את
 שופטיו א"א שיקצלו תוכה' אם יאור עול קיסים
 יאמרו עול קורם מענין כי דרך האמת דרך החור' הוא
 שלא לשפוע על השופט כן אמרו חכס הלווד מכל
 אדם אפילו מוקטן שצקטנים למה כי עדותיך שיהם לי
 הלא רק אשים לצו אל עדותיך וקור' חורבך ומאי כ"נ
 על המדבר אשרי' לדור שהגדולים שוועים לקטנים :

אם אמת הדבר כהורה אז אקבלו אפילו מקטן שבקטנים
ואם הוא היפך מדרכי התורה אז אין משיגין אפילו
צבת קול ואי אמרה יושע בן נון לא חלייתין ליה
(חולין קכ"ד) כן דרך חורתינו אך אם האמת נעדרת בדור
שופט את "שופטיו" אז לא יקבלו כי ימלאו די "קורט" (כ"ח
"קנאה" ו"שכאה" "ראשית" "ההנשאה") אשר יעשה נסך
ונדיל להפך דברי אלקים חיים אם גם הדברים
טובים ונכוחים אך קנאה קו"ח שכאה הקלקל שורה
לדחות בקש, וענין זה נשוע במשל מלך שלח למלחמתו
שני שרי חיל הא' הלליח בצר ועשה חיל, והשני לא יכול
עמוד כי תחגצרו עליו עד כי נס וצרח לו, "ויהי דרך
במלון דרש דרש על חצירו ואמרו לו כי הלליח למכזיר
וירע לו בלצצו כפלים מופלהו למה ע"י קנא' איש מרעהו
אשר חצרו עוד יתכבד בקלונו ויוחר כוח לו אם שומע
היה גם כן כמוחו נס מן האויצ וחהי לו חלי נחמה
אם גם לו גם לא יסיה, אך זה הדבר רק באלו השנים
אשר על משמרתם יעמודו רק בעד כבוד ומנוון, אך בן
המלך אם הוא הלך לקראת אויב ולא יכול עמוד וצרח
על נפשו אז ינוח כל הציונות שלו וידאג על אציו המלך
על ממשלתו שלא יפול, והיה אם דרך צא לו המצטר
כי א' מן השנים עשה חיל לגרש את האויצ מלד אחר הרי
זה לו כמצטר וחמי כוחו כי יצא הישועה מכל מקום רק
שבכבוד אציו המלך לא יגרע לו. כן הדבר תזה מי שצוד
לה' בצחיכה עצד אז כואה חצרו או אם מודהו עמד ועשה
חיל לחליל כבוד מלכותו י"ח ירע לו בלצצו למה לא עשיתי
אני, אך לדיקים צחיכה צנים ישמעו ויראו וישמח לבם
כי אהה שאלתם שואלים זה לזה איה וקום כבודו וענו
ברוך בבור ה' ממקומו.

שו"ת מהר"ם שיק חלק אורח חיים

תשובה ע'

יתענג על חזק שלום מעתה ועד עולם תלמידי הרב המופלג ומופלג
בתורה וביראה המרון והשטון כש"ת מוה' וואלף סופר זי'
אבדק"ק סגורט יפ"ח :

מכתבו קבלתי ושמחתי בו ובתורתו. ושאלתו. והנה ע"ד אשר נשאלתי
ממנו ע"ד פסקי הדינים אשר דפסו מחדש מאת הרב האדוק
המופלג מוה' הלל ל"ש זי' ואין ביכולתכם לאשרם ולקיימם שלא לדרוש
בלשון אשכנזי שאל"כס אין שומע בעיני אחר. ועוד כמה דברים
כאלו. הנה הפסקי דינים לא ראיתי אבל כבר נשאלתי מאת הרב הג"ל
על רוב או אפשר על כולם. ומקלתם הסכמתי עליהם עפ"י דין
תוה"ק. ומקלתם לא הסכמתי עליהם כאשר חנני ה' ית"ש. והנה
בידון הג"ל אמת נכון הדבר לכל מי אשר יבחן קורות ומעמד דורינו
פי' בפ"ן. יראה שמעת שנטו ישראל מדרך אבותינו וחשקו בדיעות
נכריות וחכמות חלוציות ובידרי נכרים יספיקו. ולשונות לאומים יהגו
נתמסע התורה מישראל ונשתכחה מהרבה נערי בחורי בני ישראל.
והמלות והיראת שמים פרהה מלכס. והרבה פרעות בישראל.
אפיקורסס ופושעי ישראל. ועבריינים וילאו מהם מה שילאו. וכלם
לא התחילו ברשעות ההם אלא בלשונות לאומים וחכמת נכרים להם.
הם גרמו את כל הרעה הזאת. הם הם שחנקו ונטלו חיי התור' והמלצות:
ואם אמרו חכ"ל סנהדרין דף מ"ה סודר שחנקו בו ואכן שהרגו בו
אסור בהנאה ולריך קבורה. ראוי שנקבל על עצמינו ועל בנינו
אחרינו שכל הג"ל שהרגו וחנקו התורה והמלצות והיראת שמים שהם
חינו ואורח ימינו לאסור ולקבור אותם ולא יהא להם שארית בישראל.
אמנם לא זו בלבד מה שכבר הרסו הרי הנסיון מעיד שכל יום ויום
חללים רבים הפילו. שהרוב מהחושקים והדבקים בדיעות נכריות אין
בהם יראת שמים. והרא"ש כ' להחכם ר' ישראל מעיטלנולא על לימוד

הפילוסופיא בריך רחמנא ד' שיזכר מינה . כי בא האות והמופת להסיר לב לומדיה מיראת שמים וכבר האריך הרא"ש בתשוב' כלל כ"ה . איך הוא מרחקת האדם מתורה ויסודותיה . ואם אנו מזהירים שלא ליגף במקום סכנת הגוף על נשר רעוע וקיר נטוי שמזכירין פונותיו של אדם כ"ש שכללן ושמרתם את נפשותיכם הוא שלא ללמוד דברים המרחקים האדם מן התורה ויסודותיה . ומיראת שמים ומחיי נפשו ונשמתו . ולא תביא רא"י שאנו רואין אנשים שלמדו ידיעות וחכמות אלו וכשאלו באמונתם . המיעוט לא תכזב את הרוכ . בוודאי ה' בהם י"ש הרבה . ואמונה גדולה . ושמירה רבה מן הדברים המושכים לרעה . ולאו כל מוחא סביל דא . ומה אם ההולך בדרך הישר והפשוט תקן אל תאמין בעלמך וכו' וכ"ש להביא עצמו לידי נסיון ומקום סכנות הנפש . ועוד בה שליטת שאפילו ה"י אדם מוחזק בעצמו ולא ה"י לו מקום חשש בעצמו . מכל מקום צריך לחוש שממנו יראו וכן יעשו גם לאחרים אשר אין בדם להתגבר על יצ"ס . ולרובא דעלמא סכנה . וכ"ש לעצירי האלן בחורי חמד שעדיין אין התורה ויראת שמים נעופה בלכם בחזקה . ועדיין אין שכלם שלם . ולהם הוא וודאי סכנה גדולה . ואיכ פיי מפשיו הוא גורם רעה לאחרים וכל שהכירו מוטא על ידו . הרי הוא אחד מהכ"ד דברים המפסידין את התשובה . ומאד על אלה הסעמים ראוי לו שיעזר על עצמיט להרחיק מכל הפערים הריל בכל מה דאפשר . כמאמר החכם אל תקרב אל פתח ביתה וכו' בדברים שהם רק פתחי ביתה וכמו שדרשו חז"ל :

אבל אי קורא דברי חז"ל ב"ב סוף פרק חזקת הבתים דף ס' פ"ב מיום שארבי ביהמ"ק דין הוא שעזור על עצמיט שלא לאכול בשר וכו' אלא שאין נחרץ על הצינור אלא איכ רוב הצינור יטלין לפמוד וכו' ושוב אמרו דין הוא שעזור על עצמיט שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרע של אברהם אבינו בליס מאליו . אלא הגה להם לישראל וכו' ולשון זרעו של אברהם אבינו כלים הוא תמוה . וביאר מנן הנאון בעל חת"ס ז"ל פס"י מדרש ס' שמות כשגזר פרעה אותו גזירה פמד פמרים וגירש אשתו פמדו כל הלידיקים וגרשו את נשותיהם ואמר מרים גזרתך קשה מזל פרעה שפרעה גזר רק על הזכרים וכו' ואמר מנן ז"ל דהנה הקביה כרת ברית עם אבותינו לקיים זרעם ואמריהם

ולתת להם נחלת ארץ ישראל . והנה אם ישראל יצורו על פלמן שלא להוליד בנים דור הולך . ואין דור אחר בא . ויש לחוש שדיו יכלה זרעו של א"י והי' השי"ת מוכרח להושיע ישראל ולהשיב בנים לגבולם . אלא שכל זה אם כל הקהל יעשו כן אבל אם רק האדוקים והכשרים יעשו כן . והרשעים ישאלו להם נשים איכ' שוב אין הקב"ה מוכרח שהריגם הרשעים זרע אברהם . ואם כן רק זרע האדוקים יכלו ויתמו . וזרע הרשעים יאחרו ויפמדו . ואז יהי' הרע בכפלים . זה טונת הנמרח דין הוא שגזור על פלמנו שלא כשא וכה ואיכ' זרעו של א"י כלים . זה א"י . והי' הקב"ה מוכרח להושיע לנו אלא הנה וכה משום דכפושעים והקלים לא ישמענו לנו וישאר זרע ישראל מהם זה הי' טונת פתום כשגיר' את אשתו כדי שכלם ירשו . וכרל וממילא יהי' גחולה לישראל . אמנם רק האדוקים גרשו . ושאר דלות העם קיימו נשותיהם לזה אמרה גורתך קשה משל פרעה . כיון שרק האדוקים גרשו נשותיהם . ויוכלה דיו זרע לדיקים : ורשעים יתרבו . ולכך לפקה ואמרה גורתך קשה משל פרעה ודפחיה :

ואף בניין דין יש לחוש לזה שהאדוקים יקבלו הגזירות והתקנות ככתוב . והביטורים והרשעים יאחרו על פתום במפסידה . והרשעים יתחלמו ולשונם תגבר בלחץ אלל השרים וכשאר פותיים פרעדייגמן וכן בליסוענין שלהם שרבו להסת' ולהדיח . ואין איש מהאדוקים שיהא יכול לפמוד פרס להוכיח על שפס ומחלאתם בנים אלל השרים . כי סתם עליהם המדבר . ובודאי אם אפשר דלא . הקב"ה ברוב רחמיו מפמיד גחולים כמו שפשה לנו ולאסחינו בכל פת זרה ולוקה . אבל פתה שבערה כבר הרבה יותר מדאי ממאל בברי ישראל הפוסקים על שחי הספיס . וכבר פשתה הרעה הגדולה בתשוקה הורה לדיעת הגכרות : ובלדי נכרים יספיקו ילד בני ישראל במקומות רבים . ואם ירחיקום מפל גבול ישראל . יבדלו מקהל הגולה . ומה שכל האמתלאות האלו אין בהם כדאי להתיר לאדם ללמוד דברים הריל להכרים פלמו לסכן את נפשו . וחיך קודמן קיימיל ומי יודע אם ילל אחרים . תולי יפלה חרם בידו . לו חיו ילכד וילכד לגמרי : ולכך בודאי אין להתיר ללמוד דברים שיש בהם חשש מכמה קלקולים הריל אחי' אם יהי' טונתו ראו' . מכל מקום אם נמאל אדם לדיק שהכרים פלמו לזה דקים לי' בנפשי' שלא יכשל . אפילו פכר

והבנים פלגו לסכנה ולא בשלום. ומוחזקין אלו בו שהוא ת"ח וידא
 ה' מרבים ודורש בלשון לאומים וכל כוונתו להרחיב גבול הקדושה
 ולהמשיך קלי הדעת לתורת ה' ויראתו. וללחום עלחמות ה' עד
 הרשעים לסתום פי דוברי שקר ופתק פל תוהיק. ורעטו ומאזיו לזכות
 הרבים. וכל המזכה את הרבים אין חסא בא על ידו : לחוש פיו
 שיחטאו אחרים על ידו. אם מפעיו בלחמת ואמונה וכוונתו רע"י לא
 מלאתי מקום לאסור לו במקום שאין רוצין לשמוע כי אם בליא. ואם
 לא ידורש בליא : יקבלו אחר איש הגון וכו' : לא מלאתי ליסור לירא
 ה' לדרוש בליא. חה לשון השיטה מקובלת בביק פ"ג בשם המאירי
 והחכמים השלימים שכבר מלאו כרסם בשר ויין רציל התורה והתלמוד
 ויסודות מלכותה אין לך קרוב למלכות יותר מהם ומותר להם ללמוד
 כדי להשיב עליהם ולחזק הדת במסמרים לא ימוט לעולם. פכיל.
 חה ה' דעתי בעיני דרשות בליא. אבל חכרי רבו עלי והסכימו שלא
 מדברי ולריך ומעברה אני לקבל דבריהם בלימה וביראה. וחלילה לסור
 מדבריהם : וגדולה מזו הביאו תוס' פ"ו דף ל"ז פ"א ד"ה אשר לא
 יתגאל וכו' בשם הירושלמי דא"ל שמואל לרב או אכול או אכתוב פלך
 זקן ממרא. וטרח עלי' ואכל פ"י"ש. וגזירה ותקנה שתיקט לפשות
 פ"ג לתורה. החיוב הוא לאשרה ולקיימה מן התורה כדאית' ביריד
 פ"י רכ"ה וע"ן רמב"ם פ"ב בממרים כל פרקי דינים אלו : וחלילה
 להרבות מחלוקת בישראל. ואמרינן כימות דף י"ד פ"ב אפסי שאלו
 חופרים ואלו מחירים היו מחכבין אלו את אלו לקיים מה שנאמר בלחמת
 והשלום אהבו וד' ישלח את מלאכיו לקרב את הלככות במהרה ויבוא
 הגואל לזק ותחו בליין פירטו דברי רבו הדושים :

הק' משה שיק מברסלאווע :

תשובה ע"א

שליט חוסט כיח תמח תרכ"ו לפ"ק :

בימי המצרים ישמרו אלקי העברים . להרביע המוסלג בחורה
הארץ כשיח מזה מדרכי ליב קליין ר' בקיק מיקלאש ישיא :
מכתבו משנים הפער קבלתי על נכון ושם נאמר לישראל אחי פלה
דחת מה לעשות . ואיך יעשה בדבר שפרנסתו תלוי בו ואשה
ועשרה בנים קטרים תלויים ב' ויזורים פיי שלומר בניהמ"ד שנקלחתו
אזה שיפורים ומה מסתפק ומתפרנס וכבר פשו בקלחתו חדשות
בניהמ"ד הבימה בקלה המזרח וקאהר ומשורריו ובגדיהם כדרכם
ואפסי שהי רע בעיניו . אפי"ה עד כה לא מש מתוך אהלי ביהמ"ד
אף פסי שמוכרת פיי לכנס לפעמים לבניהמ"ד להתפלל החיר לפלמו
משום כדי חייו ותפי ביתו ושלוש בית וגדול השלוש וכי שאל לא ילך
שם יחא הוא מוצר להיות נפ ונד ויתבטל מתורה . ות"ת כגד
כלם . וגם שהוא אדם חלוש ושבור . ואיכא כל תשחית דגופי ומלד
ג' פעמים אלו התיר לפלמו . ועתה שמש שכמה רבים ודיינים הדפיסו
איסור גדול על ביהמ"ד וקאהר ושאיסורו חמור מאכילת חזיר . ויש
בו ספק אם אין הדן בזה יהרג ואל יעבור . ולדעתו אינו ביהרג וא"י
וגם אינו חמור מאכילת חזיר . לזאת נעשה נכון בדעתו ושאל את
פי פכ"ל בקלרה :

והנה דין ביהמ"ד וקאהר הכ"ל כבר כתבתי בקלרה ואריכות
במקו"א ותוכן הדברים וקושט דברי אמת כל המשנים
ממנהגי ישראל ומדמין ומשוין מפשיהן למעשה דתות שארי אלהים
עוברין בכמה לארץ שבי הרמב"ם בפ"א מה' פ"ו ויכיר ביותר ספר
מחולת המחניים . ושם חשש ד"ש בו משום יהרג ואל יעבור . וא"י כבר
כתבתי שגלה שאין בו משום יהרג וא"י . וגם ביארת דהלאוויין הם
על הפושץ ומתקבץ ורואין בהן . אבל המחפלל שם לתומו הואיל ואין
לו ביהמ"ד אחר או משום סבה אחרת אינו עובר בלאוויין הכ"ל ומכל
מקום אסור לו מן התורה להתפלל שם שאסור להיות נטפל לעוברי
פצירה ודרשיק בפ"ק דמכות דנטפל לעוברי פצירה כעוברי עבירה .
ואפילו אם אינו מתפלל שם אלא פומד או יושב שם בשעה שהם
מתפללין בקאהר דאפשר דכנה"ג לא מקרי נטפל מ"מ הרי אמרו

כחמל דף פין דרליית מלוה מלוה משום דכרוב פס הדרת מלך .
וממילא נשמע היה רליית עזירה עזירה . ולינו דומה מועטין
העושין העזירה למרובין . וסברא זו סברא דלורייתא הוא . וליך
שם בשמה שאין מספלין בקאהיר גראה דאין בו איסור אלא שראוי
וסוד להחמיר לרחוק מדבר שפנדו בו עזירה . וכפין דק"ל באויה
סימן רמ"ד בבית שנכנה בשבת באיסור . ובמקום אחר הארכתיו ואין
כאן מקומו :

ועבשיו נטול לעין שאלתו . הכה לשונו תמוה דמשמע מלשונו
דהדבר תלוי בחומר האיסור אי חמיר כאכילת חזיר .
ואין חק הוי זכיר במלוא קלס כנחמורא . וכתיב אורח חיים פן
תפלט . וכו' . ודרשו חכמי דף י"ט ע"י"ש . אמנם כאן פשוט
אפי' אין בהליכה רק איסור דרבנן איסור לסרס פלגו ואלו ביה
באיסור דרבנן . אלא במקום שהתירו חכמים משום כדי חייו פין
בסנהדרין דף כ"ו בתוס' שם לעין תרישה בשביעית או משום פסידא
כפין ליור שפלה בו קשקשים אבל במקום שלא התירו בפירוש אין
מדמין בגירות חכמי דלית' בסוסק' . ורמי' דכמה סרחו הראשונים
והאחרונים באויה ס' שליד להתיר להוילא מוקלס מפני לססים ושודדים .
ולמאן דמחיר הוא משום דאדם כהול על ממנו ויש לחוש שיבוא
לידי איסור דלורייתא . ותו הלכה פסוקא דאיסור לכנות דליקה בשבת
אפילו אם יפסד כל הוצ' . וינערך לנריות . אפי' דכיני הוי מלאכה
שאליל ואינו איסור רק מדרבנן וכדליתא בס' שליד וע"י"ש במג"א ס'
שליד סק"ל כתב ב' תירוצים בזה . ותו דלפי ס'ד וסגרת מעלתו הותרה
הרעפה לפסוק במרמ בשבת להדיות נספו . וחם ל' למר' ולורעא
דאבא דלימא הכי . ודברים כאלו נשמעו מפרי' הדור שמחפס על
פלאם בסגרות כאלו לחלל שבת במשא ומתן משום כדי חייהם . ומענה
בפיהם וחי בהם כתיב . והכל סקינ אלס . אבל סקר נסכס . וכדי
בדיון וקלף שנדרסים כאלו ינסלו כמה איסורי שבת ויו"ט וריבית ושאר
דיני תורה . וכי ד' ה' תקנר לסרס כהיתר . ורמי' . הוילא לנלנת
המן ואמר הדור אחס ראו וכו' . וכ"ש בידון שלנו דלית ב"י איסור
תורה כמי' . ואין קי"ל באויה ס' תרירו דלריך ליתן ולסור כל ממנו
כדי שלא יעבור בליט דהיינו שיטור בקום ועשה דאינו תלוי בלאו

מסורס אלא אם לריך לעבור בקום ועשה כמבואר מלשון הראב"ד
המובא בב"י שם ש"י דאפי"נ דער כמת אפי"ה אינו לנמרי כמת אלא
לפני לעבור בשב ווא"ת אז אינו מחוייב לפזר כל ממנו - אבל ל"ת
אסור לו לעבור - והמציין שם יראה דבשב ווא"ת תליא וכיון שריך
ליתן כל ממנו שה"ל לו מכבר אפי"נ שפי"ז יפני וילטרך לבריות - מכ"ש
דאסור להשחבר או להשכיר עלמו כדי להתפרנס בדבר האסור - דנממון
שה"ל לו כבר מל"ט דקילי קסי וחששו עליו קסי - פי"ן ר"ש פרק מי
שהחשיך - וסברא שעלה על דעת מעלתו לומר דמשום שלא ילטרך
לבריות יהא מותר זה ה"י סברת יהונתן בן גרשון שהשכיר עלמו
לספול מיכה - וכפי"ן שדרשו בב"ב דף ק"י שעשה זאת כדי שלא ילטרך
לבריות דסבר דמשום זה מותר להשכיר עלמו לפי"ז . וכוונתו פי"ז
דהדין יהרג ואי"ל לא שייך לומר דהוי סברת יהונתן בן גרשון להמיר
ועי"ב שהשכיר עלמו רק לשמש לחטוב פליס וכפי"ן שפרש"י בחומש .
ובקדושין דף ב' פי"ב דנמכר לעקר - וגם שם עשה שלא כדין כדלית
בקדושין - או כפי"ן רש"ים שם בב"ב דסבר כיון שאין כוונתו לעבודה
זה ולא קיבלה עלי"ן סבר דשרי דלית ב"י משום יהרג ואי"ל פי"ן בשנת
דף פי"ב פי"ב בלא קיבל עלי"ן ועובד מאהבה או מיראה - פי"ש - ועי"ש
בתוס' שם - ופי"ז מסיק דלא הוא הן לחטוב פליס - או אף דלא כיוון
לפי"ז ולא קיבלה עלי"ן אפי"ה אסור לפרנס עלמו בו - ואפ"ל לריך פי"ז
לבריות ומזה ראה להראב"ד הג"ל :

וצריך כל בר ישראל לבעות ב"ה והבועה ב"ה חסד יסובנהו ורווח
והאלה יעמוד לו ממקום אחר ואפ"ל אם חלילה פי"ז יהא
מוטל ברעב הוא ואשתו ובניו הרי כבר הבאתי דמחוייבים אלו למסור
כל מאורינו על זה - וידעתי גם ידעתי שהדבר קשה והוא ניסיון
גדול וחכ"ל אמרו אל תדן את חנך עד שתגיע במקומו - ובכל יום
יום אלו מתפללין ואל תביאנו לידי ניסיון וכו' . מיהו עתה שהגיע
לידי יחזק וראמן לבו ב"ה לעמוד בניסיון . וכמו שכמה פעמים עמדו
דורות שלפנינו בניסיון . וישלח על ה' יהבו והוא יכלכלנו - וכפרט
בזמן הזה שדומה למה שאמרו חכ"ל במעשה דרעיק (בעירובין דף
כ"א) שה"י בבית האיסורין ולא ה"י לו מים ליעול ידיו לאכילה אמר

מוטב שאלמות ולא לעבור על דברי חברי ואפי' שהחוס' הקשו שם
וכר' - ותידלו שמחמיר ע"פ ה' וקשה מהא דק"ל ב"ד ס"י קצ"ז דאסור
להחמיר ע"פ למסור נפשו - ולר'ך לומר להשעה היתה לריבה לכך
ולכך שר' - והאידנא ג"כ השעה לריבה לכך שמחדשין חדשות ומשתדלין
להשכים תורה ומצוות מ"שאל ומהעביר התורה מבניהם אחריהם דמי
לשעת הגזירה אלא דהתם גזרו בחזק יד - ועתה במרמה וכרמ'י
מעבירין עס ה' ונכרסם אחרי' - ומעלחו נ"י כתב דרמ"ן על"י כקאקף
חזורי - וכי גם לבניו אחרי' ידמו כן ולזאת השעה לריבה לכך לפרסם
התורה והמצוות בלתי מו"י'ס כמו שקבלנו מאבותינו - ולהגחיל לבנינו
אחרינו - ולזה לר'ך מסירת הגסס והמאוד כדכתיב בכל נפשך וכל
מאדך - וה' ירחם :

כל הר"ל כתבתי לדינא על שאלתו - אבל נוף הדבר לא הכנתי - לפי
מכתבו פרכסתי ע"י לימוד שיפור ומה י' לו לילך להתפלל עם
הקהל - וכי משום אין מעבירין על המצוות או משום דאסור לעבור
עד דיכבדים הלוא כאלו מצוה לעבור - ואי משום שהקהל מקפידין כיון
שאינו רואה לעשות כמעשהם אינם מצוים בו ליתן לו פרכסה - תמהני
וסלח ה"א בעירי איך אפשר שאנשים האלו יסתרו דבריהן כי מענה
בפיהם אשר רוח הזמן מלמדת ומבטחת זכות וחירות לכל עמין בשוה
ואין לאמונה אחת זכות יותר בזה מלאמונה אחרת - ודבר זה מרגל
בסומייהו דהני אינשי - ובה יתפארו וישאלו חירות לישראל ואיך יעשו
הם בעלמם היסוד זה - שלא ירלו לפרנס האיש את התניע לו - יען
דאינו סוכר ועושה כמוהם - ובפרט שהרי בל"איה הם יודעים שדעת
והסכמת מעלתו אינו כדעתם והסכמתם - ומעלתו אינו רואה בקאה"ר -
וכי מנקשין דווקא שיהי' חונף ולא יהא טובו כבדו - ולפינו חנף לא
יבא כתיב - וגם לדעתי לא חסדו ישראל להתאכזר בזה לתת נקמתם
באש ירא ה' לומר תורה - לפי שאינו האלך בדרכיהם - שהם חוטאים
לפי - ואף שהם סוברים שאין בחדשות ההם פון - כי השוחד יעור
סקחים - אבל וודאי יודעין זאת בלאמונה כי גם העושה כמו שעשו
אבותינו אין בו חסד אשר חטא - ואיך הו"א שבעולם שיתאכזרו עליו -
ובלא כ"י ישראל רחמים המה לזאת איניני מבין : וכוודאי משום זה לא
יססרו מליתן לו פרכסתי כאשר עד הגה :

ויהי אך שיהי הכר לומר לו שיחזור כעבור חלצו ויודה ולא יכוש
 ויאמר כפרהסיה כפרי המשלמים לו תגמולו שהחדשות ההם
 ספיי מה שנתברר לו פחה. הם אסורים לנבי ישראל וחלילה לו לעבור
 אסור חמור או קל משום פרכתו. אסילו אם ילך חלילה לילך כפ
 וכד. לא ימכור הדרך הישר כפריטי ולא יעבור אותו פניות עיד קונו.
 ולא יתפלל בביהכ"ז אל הקאה"ד. ואסילו אם ילך כראש השנה
 וביה"כ ליסע לכפר ולישונים הסמוכים או הרחוקים יאחז לדיק דרכו.
 זה יפרסם ולא יטש. אבל יבקש מאת העומדים בראש שלא יתלו זה
 בזה. כמה שהוא ראוי ומזה ללמוד שיצור בבית המדרש כמקדמת
 דגל. ולא יעברו עליו הדין. לנקום בו נקם ויהי מוכן ומזומן שאם
 לא ירצו ליתן לו את פרכתו ע"י לימוד אפי"ה יעמוד בדין הוא
 וביטו אסילו אם יחסר לחמם. ודי לא יעזוב את הנועמים עליו באמת.
 ושלומי חמור ישראל חזקו ואמנו ביה לקיים מוסדות דור ודור לסרסם
 התורה והאמונה האמתיות וללחום בעדה ולהנחילה לבנינו אחרינו.
 כאשר קבלנו מאבותינו וה' יצמר בעדו ובעד כל העומדים בסף
 דברי החותם בכרכה הדורש שלומו:

היק משה שיק מברעזאזע :

שו"ת דברי מלכיאל חלק ה' סימן י"ח

למכור. ועוד נראה דבכה"ג אף אחד יכול לעכב ולא אזלינן בתר רובא רק כשהם מחולקים אם טובת הרבים דורש זה או לא. אבל כשידוע שאין נכון לעשות כן. ודאי שהמיעוט יכול לעכב. ובארת זה בחיבורי ח"א סי' ל"ה. ובנ"ד הרי הוא קלוקל גדול למכור קצת מביהכ"ג וכמ"ל. ואף שהתועלת להרבים הוא במה שיחזרו ויתקנוהו. א"כ אין זה רק הערמה בעלמא וההערמה מוכחת לכל ממה שמתירים אינם חפצים שיתקנו ביהכ"ג באופן שהעשירים אינם חפצים שיתקנו ביהכ"ג באופן כזה. הרי לא יסכימו על המכירה. וגם בעתם הללו ראוי למנוע מלעשות כזה. כי זה הוי כחוכא ואיטלולא. ודי לנו במכירת חמץ וכבר כתבו כמה אחרונים שהעיקר סומכים על הביטול. ובגוף הדבר נראה דכיון שאפשר לתקן בהוצאה מועטת. לא יוכלו הבינונים לכופ את העשירים להוציא הוצאה מרובה. ובכה"ג צריך הסכמת רוב מנין ורוב בנין כמ"ש בחיבורי שם באורך. ולזאת נראה שהדין עם החפצים לבנות עז"נ לצד צפון. וגם דכיון שבעזרת אנשים א"צ שום תיקון. נראה דוראי אסור לסתור כותלי ביהכ"ג בשביל עז"נ. ואף להאחרונים הסוברים שמתור לסתור ביהכ"ג בשביל עשיית עז"נ. היינו היכא שא"א להרחיב העז"נ רק אם יסתרו כותל ביהכ"ג. אבל בנ"ד שאפשר לעשות עז"נ באופן אחר ודאי דאסור. ועוד דבנ"ד שהעשירים אין חפצים בזה. יש לחוש הרבה לפשיעויות. ומ"ש קצת אחרונים שאם שכרו מקום לביהכ"ג על העת שיעסקו בבנין ל"ח לפשיעה. לענ"ד נדגר טפי שיש לחוש שיסמכו על הביהכ"ג השכורה ולא יבנו כלל את הביהכ"ג. וגם דהא קדושת המקום השכור אינו דומה לקדושת הביהכ"ג עצמה. וכידוע דמקום השכור אין בו קדושה רק לשעה. וכשלא יתפללו שם יוכלו להשכירו לכל דבר.

והנה באופן התיקון השני יש ג"כ לפקפק במה שיעשו חלונות בביהכ"ג לתוך העז"נ דהוי כסתירה. אך אם אין שם כעת חלונות י"ל דהוי

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה דוד דוב נ"י הרב דק' סאמפאלנא.

ע"ד אשר העזרת נשים שבביהכ"ג שבעירו קטן מהכיל את הנשים הבאות להתפלל וגם כי הכותלים נמוכים. וחפצים אנשי העיר להגדילה ולהגביה הכותלים. ואופן התיקון אומרים הבינונים שיוסיפו על הביהכ"ג מצפון ומזרח וממילא תגדל גם העזרת נשים וההוצאה תעלה לערך ששת אלפים ר"כ. והעשירים אומרים שלא יסתרו מביהכ"ג מאומה. רק לצד צפון יבנו עז"נ על פני כל אורך הביהכ"ג ויפתחו חלונות לתוך ביהכ"ג כדי שישמעו קול הש"צ ויראו ג"כ מה שיצטרכו ובאופן זה לא יצטרכו רק ערך ג' אלפים ר"כ. וזה יתנו ברצון. ובאופן הראשון יצטרכו לבטל הפרוזדור של הביהכ"ג הנקרא פאלעש שהוא כעת בצפון. ויעשו מקום הכניסה לצד מערב. וכן היה לפני י"ב שנים. ורק אח"כ הכניסו את הפרוזדור לתוך הביהכ"ג. והפרוזדור עשו בצד צפון. והאריך כת"ר בדברי חכמה. ומטרתו כעת אשיבנו בקוצר. וגם כי בענינים אלו כבר נדבר בהרבה אחרונים ואין לי פנאי לעיין בהם.

הנה לעשות פרוזדור מן מקצת הביהכ"ג אין נכון לענ"ד דזה הוי הורדה גמורה. וקצת אחרונים כתבו בכה"ג שימכרו המקום ע"י זט"ה במעמד אנשי העיר. ואח"כ יחזרו ויקנהו. ולענ"ד אין זה שייך בנ"ד דהא ההערמה נגלית לעין כל ודמי למתנת בית חורון בנדרים (דף מ"ח). דהמכירה הזאת תהי פחיתות להביהכ"ג ששמונה אמות באמצע ביהכ"ג יהא שייך לאחר. וכמעט יתבטל כל הביהכ"ג ע"י. וגם נראה שאין רשות לזט"ה למכור באופן כזה. דאף דקיי"ל שיכולים למכור אף למשתי שיכרא. אין הכוונה שיעשו בהם אף דבר שאינו צריך כלל. ורק הכוונה דכיון שהסכימו שצריך למכור. ממילא יכולים להשתמש בדמים במה שירצו. אבל על גוף המכירה צריכים לשקול בדעתם אם צריך

גבוהים מקומת איש כדי שלא יבאו המתפללים בצד צפון לירי מכשול הסתכלות בנשים. ויצא שכר בואם להתפלל בציבור בהפסד עבירה חמורה זו. ובעו"ה בכמה בתי כנסיות נכשלים בזה. ואם א"א לעשות החלונות גבוהים מקומת איש. אזי חלילה לבנות באופן זה וחלילה לירא ד' לקחת חלק בזה. וע' סוכה (דף נ"ג) שהשתדלו לעשות תיקונים בזה להרחיק תערובות אנשים ונשים בביהמ"ק. ואף שגם כשיגביהו החלונות יוכלו לעמוד על ספסל ולהסתכל. לא חיישינן לזה כי יבוש בפני רבים לעשות כן. והרי גם כשהנשים למעלה יוכלו האנשים להסתכל. ובכ"ז לא חשו חז"ל לזה בסוכה שם. וכן המנהג בכל תפוצות ישראל. והיינו משום שזה יעשה רק רשע גמור להסתכל בכוונה ובפרט בביהמ"ק. וגם כי יהא נתפס כגנב כי הכל ירגישו בו. אבל כשיהי' החלון בכותל במקום שהוא עומד שם יבוא לירי הסתכלות ואיש לא ירגיש בו.

תיקון קצת שתכנס האורה לביהמ"ק מהחלונות שיעשו בעז"ל לחוץ וכמ"ש בשו"ת ברכת רצה סי' ק"ג ואם יש חלונות יעשו החלונות הללו לתוך הע"נ. אכן אף אם יעשו חלונות מחדש ויש שם אורה בלא"ה. נלע"ד להעיקר כדעת האחרונים שהתירו בכה"ג דהא אינו דרך נתיצה רק דרך בנין. ועוד דכיון שאם לא יעשו כן יצטרכו לסתור כל כותלי מזרח וצפון להרחיב הביהמ"ק. א"כ הלא טוב יותר לסתור מקום החלונות. וגוף הדבר אינו מבין מדוע כתב שבאופן השני לא יצטרכו לעשות הפרוודור בביהמ"ק למערב. דהא על כל פני הצפון יעשו עז"נ. ונראה אשר האבנים וסיד וכדומה שיוציאו ממקום החלונות צריכים גניזה דהא יש בהם קדושה. ואף שיש לדון בזה. מ"מ העיקר הוא כמש"ל. ויגנוזם בבית החיים בעומק קצת קרוב לקבר של ירא שמים או ביסודי כותלי הביהמ"ק. ועוד יש להעיר בזה אשר החלונות לעז"ל יעשו

תשובת כ"ק מרן הגה"ק מסאטמאר

וזה יותר ממאה ושלושים שנה, בשנת תקע"ט, התחילו הפורצים במדינת אשכנז לעשות שינוים בבית הכנסת כמו בעמידת הבימה וכדומה, והיה זה בימי הגאונים האדירים הרעק"א והחתם סופר זלה"ה ושאר גדולי ארץ עמודי העולם, וכולם צווחו ככרוכי'א בחומר האיסור כי נורא הוא לעשות איזה שינוים בבית הכנסת ממה שהיה מקדמת דנא, ותשובה אחת מענינים אלו נדפסה בשו"ת חתם סופר חלק ששי סימן פ"ו והאריך בפרטי איזה ענינים של מנהגי בית הכנסת שכולם ממקור קדוש יהלכו ואין להם היתר וסיים שאף אם אמור יאמר שאם לא נתיר להם איכא למיחוש להמרת דת ר"ל לא חשו חכמינו ז"ל לזה אלא חששו שישארו באמונת ישראל ויבנו במה לעצמם ואתי לאמשוכי ישראל בתרייהו כצדוק וביתוס בימי חכמי המשנה וענן ושאל בימי הגאונים ואין אחריות עלני. והראה מקום לברכות ס"ג יע"י"ש. ובמקום אחר הבאתי עוד ראיות לדבריו ושוב יצא לאור שני

חיבורים מאחד מגדולי תלמידי החתם סופר זלה"ה ספר "מחולת המחנים" וספר "הר תבור" והאריך מאד בבירור הענין של תוקף האיסור לעשות איזה שינוים בבית הכנסת מהמנהג שנתפשט בישראל מימים קדמונים אף בדבר שאין לו טעם. ובהר תבור סימן א' מביא כי מאות מכתבים באו מכל גדולי ישראל מכל ארץ הקדושה וכל מדינות רוס' וליטא ומדינת פולין ואונגארין שאסרו זאת בלתי הפוגות.

והנה גם המתפרצים אז לעשות שינוים בבית הכנסת לא עלה אז על דעתם לעשות שינוי כזה שתהיה המחיצה באופן שיוכל להיות הסתכלות מהאנשים על הנשים, שזה ודאי אסור מדינא דכגמרא בלי ספק, ולא העיוז פניהם כל כך, אמנם כחמשים שנה אח"כ בשנת תרכ"ו, הגיעה הפירצה עד ככה שהפורצים התחילו לעשות מחיצות כאלו, ולזה בהפסק דין שנדפס בשנת תרכ"ו שחתום עליו יותר משבעים גאונים וצדיקים, ובספר לב העברי ח"ש ועוד בכמה ספרים שנתפשטו אז העתיקו פסק דין זה אות באות, וכתבו שם ט' סעיפים ממנהגי בית הכנסת. ובסעיף ה' כתבו: אסור לעשות מחיצה המבדלת בין עזרת נשים ואנשים, רק באופן אשר לא יוכלו להסתכל אנשים בנשים, רק יעשו כנהוג מימי קדם. וכן אם כבר נעשה לא יכנסו בה. וסיימו לבסוף וז"ל: ואלו בתי כנסיות אשר כתבנו שאסור ליכנס בתוכם, אין חילוק בין שאר ימים לשבת וראש השנה ויום הכפורים, ואף אם צריך להתפלל על ידי זה ביחיד ביחידות. והאריכו עוד אח"כ לבאר שזה חמור יותר מכל איסורין שבתורה. יעיי"ש בנועם דבריהם, ואח"כ חתמו על זה גם רבותינו הקדושים מצאנו ומזידיטשוב צוקללה"ה. ולמען חיבת הקודש אעתיק לשונם, וז"ל מרן הקדוש בעל דברי חיים זלה"ה מצאנו: כל הדברים הנ"ל אסורים המה על פי השו"ע והפוסקים ואסור לשנות שום מנהג ישראל בבנין בית הכנסת או באיזה נימוס ומנהג המקובל מאבותינו ומדורות הראשונים, והמשנה ידו על התחתונה. וחתם שמו הקדוש. וכן כתב אח"כ מרן הקדוש מהרי"א זלה"ה מזידיטשוב, וז"ל: הנני באתי כיהודא ועוד לקרא ליתן תוקף לתורה הקדושה דת ישראל שיקוים ואסור לשנות ולנסות מדרך התורה הנמסר לנו ממעמד הר סיני וממנהג אבותינו התנאים

והאמוראים הקדושים כמבואר לעיל בחתימות הרכנים וכל השומע ינעם. וחתם שמו הקדוש. הנה מפורש בדבריהם שכל זה אסור על פי השו"ע והפוסקים ואין זה איסור חדש ומאן ספין בדור הזה לחלוק על האריות האלה. ואף אם יתקבצו כל דורינו זה אין בכחינו להכריע אף צפורן אחת מהם, ואמרו חכמינו ז"ל אם הראשונים כמלאכים וכו' אנו כחמורים, אבל אנחנו אין אנו אפילו כצפרני החמורים לגבי הראשונים כמלאכים, אך אלו היינו עומדים על המשמר שלא לשנות עכ"פ מדרכיהם וממנהגיהם הקודמים לא היינו מגיעים לירידה נוראה כזאת אף בעיקבא דמשיחא.

טהרת יום טוב חלק ו'

הוראת הנצי"ב מוואלוזין

מכת"י בנו הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל

לזכרון מה שהזהירני וצוה עלי מר אבא הגאון זצללה"ה הכ"מ, קודם פטירתו, על דבר שמסר נפשו על ענין ישיבה דוואלוזין, שלא להכניס לתוכה שום לימוד מלמודי חול, ולסיבה זו נסגרה הישיבה, ומזה נחלה מחליו, אשר לא עמד ממנה, וצוה לי באזהרה שלא להסכים בשום אופן וללא שום הוראת היתר שבעולם, ואמר שהקב"ה רמז כל זה בתורה שאמר "להבדיל בין הקודש ובין החול", היינו שכל עניני חול המתערבים בקודש לא די שאין עניני לימודי חול מקבלים קדושה, אלא אף זו שעניני לימודי קודש מתקלקלים מהם, ע"כ לא ירע לך, בני, מה שענין זה גרם לי לצאת מן העולם ולהסגיר הישיבה, כי כדאי הוא הענין הגדול הזה, למסור נפשי עליו.

כדברים האלה דבר אלי ביום ג' כ"ו מנחם אב שנת תרנ"ב ווארשא".

ביום ג' לחודש תשרי תרע"ג נתבקש רבינו לישיבה של מעלה, ומפני המקטרגים אושר כתב ידו ע"י הבד"צ, ובו הם מדגישים שכתב יד הרב הוא:

נתברר לנו הבר"צ הח"מ כת"י הגאון הצדיק ר' חיים בערלין ז"ל,
שזהו כת"י ממש, ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי.

וע"ד האמו"צ בעה"ח ז' טבת שנת העת"ר הבר"צ עה"ק ירושלים ת"ו:

נאום משה נחום וואלענשטיין

נאום צבי פסח פראנק

נאום חייט מענדיל בהרא"ש ז"ל

תקנות שנעשו ונתקבלו באסיפת ראשי ומנהלי הישיבות על פי דעת מרן
החפץ חיים ובהסכמת כל הרמ"ם ומנהלי הישיבות בהאסיפה שהיתה
בראדין בימי כ"ח-כ"ט תשרי שנת תרצ"א לפ"ק

- (א) להתחזק ביתר שאת בשקידת התורה ולימוד המוסר ויר"א.
- (ב) להזהר בעניני הדיבור שלא יהיה אצלם הפקר. והעצה לזה היא על ידי לימוד ההלכות השייכות לזה כמו ספר חפץ חיים ושמירת הלשון.
- (ג) ביותר צריך לשים לב להזהר מהדברים הגורמים לחילול השם.
- (ד) לסדר בכל ישיבה וישיבה חבורות, ולכל חבורה יהיה מזכיר לפקח ולהשגיח על כל בני חבורה שלו ע"ד שקידתם בתורה והנהגתם ביר"א.
- (ה) שלא להניח את בני הישיבה ללימוד לימודי חול זולת לימוד תורה"ק ויראת שמו יתברך כדאיתא בתנא דכי אליהו (פרק כ"ג) שכרתו אבותינו ברית במצרים שלא ללמוד לשון מצרים מפני דרכי עכו"ם שבהן (ר"ל בספרות שלהם). וכמו כן בימינו מעורב בספרותם דעות זרות וספורי עגבים.
- (ו) שלא לחניח בשום אופן לקרוא בספרי מינות או ליצנות וניכול פה. וכה"ג אסור לקרות בעתונים אשר נמצא בהם דברי תועבה הנ"ל.
- (ז) כל מי שעוסק בקריאת ספרי מינים אסור להשהותו בישיבה.

ב"ה

שמועה שמענו שיצאו אנשים לפרוץ גדרן של גאון קדמאי צדיקי יסודי העולם ואמרו להכניס למודי חול בשיבות הקדושות.

כידוע מטרתן של הישיבות היא לגדל גדולי תורה אשר יראת ד' היא אוצרם, מעוטרים במידות טובות ובהנהגה ישרה וללא שום תערובת למודי חול ח"ו.

והנה אך למותר לבאר חומר הדבר כאשר ידוע ומפורסם למדי דעת גדולי הדור בארץ ובחו"ל מקדמת דנא אשר הזהירו בדברים חוצבים להבות אש לא להכניס זמורת זר בכרם הישיבות הקדושות ולא להלכד ברשת ההשכלה האוכלת מנפש ועד בשר. אך כאשר בזמן האחרון ישנם כאלה אשר נפתו לעצת היצר הרע להכניס למודי בית ספר תיכון בשיבות.

על כן באנו באזהרה גדולה להרים מכשול מעם ה' ולהודיע כי דבר זה טומן בחובו סכנת חורבן והרס לשארית פליטת תורתנו בארץ הקודש וחלילה חלילה לפתוח פתח ולהכניס בשיבות לימודים תיכונים.

ואליכם אחינו בני ישראל זרע קודש אברהם יצחק ויעקב, שדברי תורתנו הקדושה חביבים עליכם – נקרא בקול גדול:

**אל תפרצו פרץ בחומת החנוך הקודש של בניכם ואל תשנו את הגבולות
שגבולו לנו הראשונים כמלאכים,**

**מסרו את בניכם לישיבות הממשיכות בעבותות אהבה את מסורת הישיבות
בישראל בלא כחל ובלא שרק, אל תעדיפו את הברק של חיי שעה על פני אור
עולם של חיי עולם.**

ושומע לנו ישכון בטח ויזכה לראות מהרה בהרמת קרן תורתנו הקדושה בביאת גואל צדק בב"א.

וע"ז באנו עה"ח חודש טבת הא שתא תשכ"א לפ"ק בעירנו הקדושה ירושלים ת"ו:

**דוב בעריש וויידענפעלד יחזקאל אברמסקי אליעזר יהודא
פינקל יחזקאל סרני יעקב ישראל קניבסקי**

